עין משפט
נר מצוה

ז א מיי' פ"ב מהלכות נבחרים הל' יב טור"מ יו"ד סי' סכג:

ח ב ג מיי' פ"ע מהל' מאכלות אסורות הל' כ' סמג לאוין קמא טור"מ יו"ד סי' פח סעיף ח:

ט ד ה מיי' שם הל' כו סמג לאוין קמא טור"מ יו"ד סי' פח סעיף ב:

והיכא דליכא כהן קטן שטורפה ומפרים שניה טוחנה לכהן ממא אפילו הא זב דלא מפלינ בתס בשוס טומאה ולא דמיא לחלה שניה בסמוכין לא"י דהתם לעולם צריך להפרים אבל ברחוקים לא איכא כהן קטן או גדול שסבל לקריו אין צריך להפרים חלה שניה כלל והיא קלה ביותר אלא שאסורה לזרים דלא אשכחן דשרי לה אלא לכהנים וברלה שאינה טובלת שהרי יש כמה מקומות דלא מפרשי לה כלל ואפילו ליכא כהן קטן ועל אותן מקומותיה קלת תימה אלא לפי שאינה טובלת וצריך לטומרה מלהאכילה לזרים נמנעו מלהפרים ושמא אפילו אינה מדמעת ואף על פי שהראשונה נראה קלת דמדמעת מדתניא בפרק רבי ישמעאל (מנחות דף סז.) תרומת עובד כוכבים בחו"ל אינה מדמעת דמשמע הא דישראל מדמעת מ"מ השניה שהיא קלה ביותר שמא אינה מדמעת וכמו שלא נזרו על הערוכות דמאי כמו כן שמא לא נזרו בה כיון שהיא קלה כל כך: **וניתנת** לכל כהן שירצה. פירש בקונטרס דאפילו אינו מחזיק בתורת ה' יתנו לו חלת חולה לארץ ואין נראה לר"י דהא הוו דומיא דהנהו שנונה אחר משנה ואלו ניתנין לכל כהן שירצה כו' ותשיב בהדייהו הארוס והלחייס והקיבה ואמרינן לקמן בפרק הזרוע (דף קנ:) שאינן ניתנות למי שאינו מחזיק בתורת ה' לכך נראה לרבינו יאסף דהכא מיירי בדליכא כהן חבר אי נמי איכא כהן חבר שהוא עשיר ואינו רוצה לקבל ואפילו רוצה לקבל כיון דאין צריך וזה ע"ה עני וצריך שמטויס להחיותו שאם לא יתנו לו יצטרכו לתת לו חולין וקמ"ל דיכול ליתן אע"פ שאין בקי בטומאה וטהרה ולא חיישינן שמא יאכלנו בימי טומאתו אבל חלת הארץ אינה ניתנת לכהן ע"ה אלא ימתין עד שיזדמן לו כהן חבר*:

[ויש"ע תוס' נכורות כב סד"ה וכי הואמר]

מתקיף לה רב ששת. לא אלכדי קא פריך אלא אדב יוסף חבירו פריך כדפי' בקונטרס: **רבי** יוסי הייט ת"ק. אבית הלל לא פריך ב) הייט ת"ק דהכי קאמר דבר זה מחלוקת ב"ש וב"ה ואין זה סתמא ואח"כ מחלוקת דב"ש במקום בית הלל אינה משנה*: **עוף** וגבינה אין בשר וגבינה לא. תימה דהיכי פריך מגבינה אחר בשר לבשר אחר גבינה דרב ילחק גבינה ואח"כ בשר אכיל ולא דמי כדאמר בסמוך ויש לומר דהכי פריך דברייתא דאגרא משמע עוף וגבינה נאכלין באפיקורן בני עמילה ידיס ובלא קיטוח הפה אבל שאר בשר בעי עמילה וקיטוח הפה והיכי דמי אי בשר תחלה אפילו בעמילה וקיטוח לא סגי עד סעודה אחריתי כדאמר בסמוך אלא לא תגבינה תחלה* והא דנקט הכא בשר וגבינה לא דק אלא גבינה ובשר לא ואגב דמזכיר בברייתא עוף תחלה נקט נמי הכא בשר תחלה וברייתא נקט עוף תחלה דאפילו עוף תחלה נאכל באפיקורן ור"ת מפרש וכן הלכות גדולות דאכל בשר לאכול לאכול גבינה היינו בלא עמילה וקיטוח אבל בעמילה וקיטוח אבל בעמילה מותר לאכול בשר אף בלא עמילה וקיטוח ומר עוקבא דלא אכיל עד סעודה אחריתי היינו בלא עמילה וקיטוח אי נמי מחמיר על עצמו היה ולפירושו קשה מאי פריך הכא אדב ילחק וע"ל לפירושו דלענין עמילת ידיס אין חילוק בין בשר תחלה לגבינה תחלה ולגבי קיטוח דווקא יש חילוק והעולם נהגו שלא לאכול גבינה אחר בשר כלל ואפילו אחר עוף ואע"ג דהני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן דמשמע עוף תחלה דילמא משום דסבר בשר עוף בחלב לאו דאוריתא ולא קיימא לן הכי ומיהו קשה ברייתא דאגרא כמאן אי כרבי יוסי הגלילי הא אף לכתחלה שרי לבשל ולאכול זה עם זה כדאמר לקמן (דף קמז.) דבמקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב ואי כר"ע הוה ליה למיתני בהדי עוף והוחק להעמידה כב"ש דאמרי העוף עולה ואינו נאכל ומיהו אשכחן נמי לרבי אלעזר בר' לדוק דתניא בתוספתא כב"ש אי נמי כר"ע ונקט עוף משום דשכיח והוא הדין היה להבי נמי קאמר לעיל הא עוף אסור מדאורייתא כמאן דלא כר"ע והוה ליה למינקט נמי חיה ור"ת מפרש טעמא דאגרא משום דשוף אינו נדבק בידיס ובסיכים וחניכים:

[לקמן קז:]

[עדיות פ"ה מ"כ]

[ל"ל והתנן]

[דוגמתו בשבת קנ.]

[ברכות לב:]

[מי' מהר"מ שהאריך בר"ז]

תורה אור

*נאכלת עם הזר על השלחן וניתנת לכל כהן שירצה אמר ליה אביי בשלמא אי אשטעינן חלת חוצה לארץ בארץ דאיכא למיגזר משום חלת הארץ דאורייתא ולא גזרינן איכא למשמע מינה אלא הא"ל משום דליכא למיגזר הוא אבל הכא אי שרית ליה לאסוקי עוף וגבינה אתי לאסוקי בשר וגבינה ומיכל בשר בחלב דאורייתא מתקיף לה רב ששת סוף סוף *צונן בצונן הוא אמר אביי גזירה שמא יעלה באילפס רותח סוף סוף כלי שני הוא וכלי שני אינו מבשל אלא גזירה שמא יעלה באילפס ראשון: **מתני'** *העוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב"ש וב"ה אומרים לא עולה ולא נאכל א"ר יוסי זו מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה ²באיזה שולחן אמרו בשולחן שאוכל עליו אבל בשולחן שסידר עליו את התבשיל נותן זה בצד זה ואינו חשש: **גמ'** רבי יוסי היינו ת"ק וכ"ת אכילה גופה איכא בינייהו דקאמר ת"ק בהעלאה קא מיפלגי באכילה לא פליגי ואמר ליה רבי יוסי אכילה גופה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה *והתניא *רבי יוסי אומר ששה דברים מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה וזו אחת מהן עוף עולה עם הגבינה על השולחן ואינו נאכל דברי ב"ש ובה"א לא עולה ולא נאכל אלא *הא קמשמע לן מאן תנא קמא רבי יוסי *כל האומר דבר בשם אומרו מביא גאולה לעולם שנאמר °ותאמר אסתר למלך בשם מרדכי ¹תנא אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא תני לה והוא אמר לה ²בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי אייתו ליה גבינה אכל אייתו ליה בשרא אכל ולא משא ידיה אמרי ליה והא תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא אמר לדו ³הני מילי בליליא אבל ביממא הא חזינא תניא בית שמאי אומרים מקנח ובית הלל אומרים מדיח מאי מקנח ומאי מדיח בדרבנן לא גזרינן העלאה אטו אכילה: **בשלמא אי אשמועינן חלת חוצה לארץ.** שהביאה לארץ ואשמועינן דאע"ג דיש כאן חלה דאורייתא ואיכא למיגזר הא אטו הא דאי מסקת חלת חולה לארץ (לארץ) אתי לאסוקי חלת הארץ ומיכלה הזר הוה איכא למשמע מינה א) מתניתין נמי אי לא דאכילת עוף דאורייתא לא הוה גזר העלאתו אטו אכילתו ולא אטו דבהמה חלת בחולה לארץ טעמא משום דליכא למיגזר אטו שום איסור דאורייתא הוא: **אבל הכא.** אע"ג דלא איבעי לן למיגזר העלאתו אטו אכילתו איכא למיגזר העלאתו אטו העלאת ואכילת בשר בהמה דכי מסיק להו הייט אכילה דאתי למיכליהו בהדי: **מתקיף לה רב ששת.** אפילו אתי"ל בשר עוף בחלב דאורייתא עדיין משכחת לה גזירה לגזירה דהא העלאה דרבנן משום אכילה ואכילה גופה דרבנן דהא סוף סוף טון וטון הוא ואפי' אכיל להו כי הדדי ליכא איסור דאורייתא דדרך ביסול אסרה תורה: **גזירה שמא יעלה.** בשר בהמה עם הגבינה בתוך אילפסרותח דה"ל ביסול: **מתני'** **ואינו נאכל.** עם הגבינה: **ת"ר יוסי דבר זה כו'.** בגמ' פריך הייט תנא קמא: **בשולחן שאוכל עליו.** דאיידי דממשמשי ביה ידא אתי לאתגוחי זה ע"ג זה: **גמ'** **רבי יוסי אומר ו' דברים כו'.** יש אחרות הרבה חבירו שיהיו ב"ש מקילין וביה הלל מחמירין: **כל האומר דבר בשם אומרו.** והתנא שכח ולא הזכיר שמו בתחילה וחזר והזכיר שמו: **באפיקורן.** דרך הפקר שאינו מהר בהן וכדמפרש: **הוא אני.** כך קבלה סדורה מרבו: **והוא אמר לה.** והוא פירשה מסברא שלו דמאי אפיקורן: **בלא קינוח הפה.** שאם אכל זה ובקש לאכול זה אין צריך ליטול ידיו ולקנח אבל בבשר בהמה בעי קינוח כדלקמן שלא יהא נדבק כלום מן הראשון בחניכיו: **הא קא חזינן.** ידיס ריקניות שאין דבוק בהם כלום: לילימא

[לקמן קז:]

[עדיות פ"ה מ"כ]

[מגילה טז. תוס' ע"ז מ"ו [נדה יט:]]

נאכלת. לכהן עם הזר ולא נזרינן דלמא שקיל זר מיניה ואכיל דהא אכילה גופה לא מיתסרא כה אלא משום גזירה לאכילת חלת הארץ: **לכל כהן שירצה.** אפילו לעם הארץ שאין משמרה בטהרה מה שאין כן בחלת הארץ דכתיב (דה"ב לא) לתת מנת לכהנים למחזיקים בתורת ה' מחזיקים יש להם מנת ולא שאין מחזיקין אלמא בדרבנן לא גזרינן העלאה אטו אכילה: **בשלמא אי אשמועינן חלת חוצה לארץ.** שהביאה לארץ ואשמועינן דאע"ג דיש כאן חלה דאורייתא ואיכא למיגזר הא אטו הא דאי מסקת חלת חולה לארץ (לארץ) אתי לאסוקי חלת הארץ ומיכלה הזר הוה איכא למשמע מינה א) מתניתין נמי אי לא דאכילת עוף דאורייתא לא הוה גזר העלאתו אטו אכילתו ולא אטו דבהמה חלת בחולה לארץ טעמא משום דליכא למיגזר אטו שום איסור דאורייתא הוא: **אבל הכא.** אע"ג דלא איבעי לן למיגזר העלאתו אטו אכילתו איכא למיגזר העלאתו אטו העלאת ואכילת בשר בהמה דכי מסיק להו הייט אכילה דאתי למיכליהו בהדי: **מתקיף לה רב ששת.** אפילו אתי"ל בשר עוף בחלב דאורייתא עדיין משכחת לה גזירה לגזירה דהא העלאה דרבנן משום אכילה ואכילה גופה דרבנן דהא סוף סוף טון וטון הוא ואפי' אכיל להו כי הדדי ליכא איסור דאורייתא דדרך ביסול אסרה תורה: **גזירה שמא יעלה.** בשר בהמה עם הגבינה בתוך אילפסרותח דה"ל ביסול: **מתני'** **ואינו נאכל.** עם הגבינה: **ת"ר יוסי דבר זה כו'.** בגמ' פריך הייט תנא קמא: **בשולחן שאוכל עליו.** דאיידי דממשמשי ביה ידא אתי לאתגוחי זה ע"ג זה: **גמ'** **רבי יוסי אומר ו' דברים כו'.** יש אחרות הרבה חבירו שיהיו ב"ש מקילין וביה הלל מחמירין: **כל האומר דבר בשם אומרו.** והתנא שכח ולא הזכיר שמו בתחילה וחזר והזכיר שמו: **באפיקורן.** דרך הפקר שאינו מהר בהן וכדמפרש: **הוא אני.** כך קבלה סדורה מרבו: **והוא אמר לה.** והוא פירשה מסברא שלו דמאי אפיקורן: **בלא קינוח הפה.** שאם אכל זה ובקש לאכול זה אין צריך ליטול ידיו ולקנח אבל בבשר בהמה בעי קינוח כדלקמן שלא יהא נדבק כלום מן הראשון בחניכיו: **הא קא חזינן.** ידיס ריקניות שאין דבוק בהם כלום: לילימא

רבינו גרשום

נאכלת עם הזר על השלחן כו'. כלומר חלה הנוצה לארץ אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים וגזרו חלת חו"ל משום חלת הארץ שלא יזלזלו בה. והזיקין דלא גזרינן דנאכלת עם הזר על השלחן הבא נמי אי עוף לא הוה אסור מדברי תורה אלא משום דגזרה דבשר בחלב אבל נזרינן שלא יהא נאכל עם (הזר) [הגבינה] על השלחן. א"ל אביי אי אשמעי' חלת הנוצה לארץ בארץ דהביאה מחו"ל בארץ ובארץ נאכלת עם הזר על השלחן דלא גזרינן גזירה לגזירה איכא למשמע מינה דאין גזרין גזירה לגזירה אבל הכא בחו"ל דנאכלת עם הזר על השלחן איכא למשמע דאין גזרין גזירה לגזירה דהאי דנאכלת עם הזר על השלחן בחו"ל היינו משום דליכא למיגזר משום חלת הארץ בארץ דזו בארץ וזו בחו"ל: ה"נ דגזרינן. כלומר

דגזרינן העלאה אטו אכילה: גזירה שמא יעלה באילפס ראשון. כלומר היכא דרותח באור: א) אבל אכיל לא. כלומר באכילה מודו ב"ש לב"ה דלא נאכל עם העוף באפיקורן כו'. כשספרש לקמן בלא קינוח הפה ובלא נט"י כש"א

ב) נראה דל"ל עוף וגבינה נאכלין באפיקורן כו' כדמפרש לקמן וכו'.

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה כשלמא אי וכו' איכא למשמע מינה למתני' נמי וכו' כל"ל: ב) תוס' ד"ה ר"י וכו' לא פריך דייט ת"ק. ר"ל דייט משנה דלעיל:

אילימא בית שמאי אומרים מקנה ולא בעי מדיח ובית הלל אומרים מדיח ולא בעי מקנה אלא הא דאמר רבי זירא אין קינוח פה אלא בפת כמאן כב"ש אלא בית שמאי אומרים מקנה ולא בעי מדיח ובית הלל אומרים אף מדיח *הוי ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל ולתנייה גבי קולי בית שמאי וחומרי בית הלל אלא בית שמאי אומרים מקנה והוא הדין למדיח וב"ה אומרים "מדיח והוא הדין למקנה מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי | נופא אמר רבי זירא אין קינוח הפה אלא בפת והני מילי בדחיטי אבל בדשערי לא ודחיטי נמי לא אמרן אלא בקרירא אבל בחמימא משטר שטרי והני מילי ברכיכא אבל באקושא לא והלכתא [2]בכל מילי הוי קינוח לבר מקמחא תמרי וירקא | בעא מיניה רב אסי מרבי יוחנן כמה ישהה בין בשר לגבינה א"ל ולא כלום איני והא אמר רב חסדא [3]אבל בשר אסור לאכול גבינה [7]גבינה מותר לאכול בשר אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר א"ל ולא כלום נופא אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה גבינה מותר לאכול בשר אמר ליה רב אחא בר יוסף לרב חסדא בשר שבין השינים מהו [8]קרי עליה °הבשר עודנו בין שיניהם, אמר מר עוקבא אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאילו אבא כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכל גבינה עד למחר (ח) עד השתא ואילו אנא בהא סעודתא הוא דלא אכילנא [9]לסעודתא אחריתא אכילנא אמר שמואל אנא להא מלתא חלא בר חמרא לגבי אבא דאילו אבא *הוה סיר נכסיה תרי זמני ביומא ואנא לא סיירנא אלא חדא זימנא שמואל לטעמיה דאמר שמואל מאן דסיר נכסיה כל יומא משבח אסתירא אביי הוה סיר נכסיה כל יומא ויומא יומא חד פגע באריסיה דדרי פתבא דאופי אמר ליה הני להיכא אמר ליה לבי מר אמר ליה *כבר קדמוך רבנן רב אמי הוה סיר נכסיה כל יומא אמר היכא נינהו כל הני אסתירי דמר שמואל יומא חד חזא צינורא דבדקא בארעיה שקליה לגלימיה ברכיה אותביה בגוה רמא קלא אתו אינשי סברוה (ג) (ט) אשכחתינהו לבולהו איסתרי דמר שמואל: אמר רב אידי בר אבין אמר רב יצחק בר אשיין [10]מיראשונים מצוה [11]ואחרונים חובה מיתיבי מים ראשונים ואחרונים חובה [12]אמצעיים רשות מצוה לגבי רשות חובה קרי לה נופא מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות [13]ראשונים נוטלין בין בכלי בין על גבי קרקע אחרונים אין נוטלין אלא בכלי ואמרי לה [14]אין נוטלין על גבי קרקע מאי בינייהו איכא בינייהו [15]קינסא [16]מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן אחרונים [17]אין נוטלין אלא בצונן מפני שחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא: מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן: אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי לא שנו אלא שאין היד**

סולדת

אילימא בית שמאי אומרים מקנה ולא בעי מדיח כ"ש אומרים מקנה ולא בעי מדיח. פירש בקונטרס שהקינוח יפה מן ההדחה ולא החכר כאן הדחה וב"ה אומרים מדיח ולא בעי מקנה ולא סגי ליה בקינוח אלא מדיח במים והוא עיקר וצריך קינוח ואינו צריך קינוח וקשה לפירושו דלא הוה ליה למימר ולא בעי אלא מקנה ולא מדיח מדיח ולא מקנה ומה אמאי דחיק לאסוקי דלא פליגי לימא דלבית שמאי עדיף קינוח ובית הלל סברי דאף בהדחה לחודיה סגי כמו בקינוח לחודיה לכן נראה דפשיטא ליה למסדר הש"ס דהדחה עדיף מקינוח והכי פירושא בית שמאי סברי מקנה ולא בעי מדיח כלומר בקינוח סגי אע"ג דגרע ולא בעי מדיח דעדיף וב"ה סברי מדיח לחודיה בעינן והשתא הוה ליה למימר ולא סגי במקנה דגרע אלא אידי דנקט לב"ש ולא בעי נקט נמי לבית הלל והשתא הוה ליה למיפרך אם כן הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי ב"ה אלא דאית ליה פירכא אחריתי ולא מצי לסגויי דבית שמאי תרתי בעי ונקט מקנה והוא הדין דבעי מדיח בהדיה ובית הלל סברי דסגי בחד לא מדיח לא מקנה דאם כן הוו להו לבית הלל למינקט מקנה דהוי רבותא טפי דגרע ממדיח:

מקנה וה"ה למדיח. תרוייהו בעינן כדפי' בקונט' וכ"פ ר"ח:

לסעודתא אחריתא אכילנא. ולא בסעודתא שרגילין לעשות אחת שחרית ואחת ערבית אלא אפילו לאחר אם סילק השולחן ובירך מותר דלא פלג רבנן:

מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה ס'. בברכות בסוף פרק אלו דברים (דף מז: ופס) דריש תרוייהו מקרא מוהתקדשתם אלו מים ראשונים והייתם קדושים אלו מים אחרונים ואסמכתא בעלמא הוא דהא טעמא דמים אחרונים הוי משום מלח סדומית כדאמר בסמוך ואנו לפי שאין מלח סדומית מצוי ביניכו לא נהגו במים אחרונים והכי נמי כי דרשי התם כי קדוש זה שמן שהיו סכין את ידיהן להעביר את הזוהמא הוי אסמכתא דלא מציו בשום מקום שיהא שמן לא חובה ולא מצוה והא דאמר התם כשם שהמזוהם פטול לעבודה כך ידים מזוהמות פטולין לברכה טייע להם שהיה הדבר עליהם חובה ליטול אחר סעודה לפיכך נחשבות כמזוהמות ולריך להקדים וליטול קודם ברכה וא"ת למאי נפקא מינה הא דראשונים מצוה ואחרונים חובה מה לי מצוה מה לי חובה תרוייהו חובה כדקתני בברייתא ולא רשות ואומר רבינו תם דנפקא מינה לענין מלחמת הרשות דתנן בפ"ק דעירובין (דף ז.) דפטורין מרחיצת ידיסוקאמר רב חייא בגמ' לא שנו אלא מים ראשונים אבל אחרונים לא דאמר רב יהודה בריה דרב חייא מפני מה אמרו מים אחרונים חובה מפני שמלח סדומית כו' ובהלכות גדולות פירש דראשונים שהם מצוה משום סרך תרומה טעונין ברכה אבל אחרונים שהם לעורך אדם משום מלח סדומית אין טעונין ברכה וי"ל דאין זה כי אם הכשר אכילה כמו ניקור חלב ומליחת בשר: מכאן עד שמע אין זה מדברי המוס' כי אם אחה גליון ועשו הסופרים והתכונו בפנים. מהר"מ

אמצעיים רשות מצוה לגבי רשות חובה קרי לה נופא מים ראשונים ואחרונים חובה אמצעיים רשות ראשונים נוטלין בין בכלי בין על גבי קרקע אחרונים אין נוטלין אלא בכלי ואמרי לה אין נוטלין על גבי קרקע מאי בינייהו איכא בינייהו קינסא מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן אחרונים אין נוטלין אלא בצונן מפני שחמין מפעפעין את הידים ואין מעבירין את הזוהמא: מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן: אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי לא שנו אלא שאין היד

סולדת

*) [ועי' תוס' בכ"מ כה: ד"ה מוכה]

[נעיל נב: וש"נ]

[עי' פרש"י בעניין כ: ד"ה וסיר]

[בכם יט. ב"ב קמו.]

רבינו גרשום

ב"ש אומרים מקנה. כלומר בפת: ואי בעי תימא מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. כלומר ב"ש אומרים מקנה וז היא שמה וב"ה אומרים מדיח אלא אידי אבל בפת מודו ב"ה לב"ש דאין קנוח שמה אלא בפת: בשר של בין השינים מהו. כלומר אם יש לו בשר בין השינים מהו שיאכל בברכה: פתבא דאפתא. כלומר עץ גדול: פתבא דאפי. משאור של עצים מהו לבריכו בלא הדחה דאבי: אמר מר קדמוך רבנן. כלומר רבנן דאמרי דסיר נכסי ביה איסתרא

שיטה מקובצת

ח) אתו אינשי סברוה אמר אשכחתינהו לבולהו:

הגהות הב"ח

(ח) גמ' למחר כי פסקא: (ט) שם סברוה אמר אשכחתינהו:

יא ב מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כו טוש"ע י"ד סימן קפ סעיף ב:

יא ג מיי' שם הל' כח טור ש"ע י"ד סי' קפ סעיף ג:

יב ד מיי' שם הל' כו טוש"ע שם סעיף ב:

יג ה ו מיי' שם הל' כח טוש"ע שם סעיף ג:

יד ז מיי' פ"ז מהלכות ברכות הל' ב סמג עשין כז טור ש"ע א"ח סי' קנח סעיף ג [וברב אלפס עוד ברכות פ"ח דף מד.]:

טו ח מיי' שם · וש"ס בהשגות ובכ"מ סמג שם טוש"ע א"ח סי' קפא סעיף ג:

טז ט מיי' שם הל' ג סמג שם טוש"ע א"ה סי' קצ סעיף ג:

יז י מיי' שם הל' יז:

יח יא ל מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' קפא סעיף ב:

יט מ מיי' שם סמג שם טוש"ע א"ח סי' קס סעיף ו:

כ נ מיי' שם טוש"ע א"ח סי' קפא סעיף ג:

ח) תוי' ע"ל דנסחת כגדל וגספי מיא לארעיה

כן בד"א בבשר בהמה או חיה. אבל אם אכל בשר עוף אחר שאכל הגבינה או החלב אינו צריך לא קנוח הפה ולא נטילת ידים: כח מי שאכל בשר בתחלה בין בשר בהמה בין בשר עוף לא יאכל אחריו חלב עד שישהה ביניהן כדי שיעור [ג] סעודה אחרת והוא כמו שש שעות מפני הבשר של בין השינים שאינו סר בקינוח:

פרק עשירי

א כל איסורין שאמרנו הן במיני נפש חיה. ויש איסורין אחרים של תורה בזרע הארץ והן החדש וכלאי הכרם והערלה והטבל: **ב** החדש כיצד. כל אחד מחמשת מיני תבואה בלבד אסור לאכול מהחדש שיקרב העומר בששה עשר בניסן שני: ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וכל האוכל כזית חדש קודם הקרבת העומר לוקה מן התורה בכל מקום

סקירות וציונים

הדשה. בריש דבר אליעזר, כפני הבשר של בר מי ע"ג נגר כפי בנין דגיעה מדי ובכרמי (ומ"ש מהר"ל מפרדה לשון ובני קיטה נון בנו כבר ביש"ן), ועי מלה. ובי' ראיתי בנין בכב"ש, כי כור בר לאחר שישהה כר כיחור אפילו בר' ולא כפר עצמו ובי' תמנה בסמר ר' בשום ומעגל ובסבר ולוט אוכל, וכיב מלרי: הגבה ב כפ"ש נמין המרדי, ק"ש ערב בר ריש כיש ובריש בר הדיב ב"ש. מחבשה בר ביבי

תבואה עפ"ש ד"ה אחר לאכול הנו קודם שיקרב ולהבר לקוד לפי קודם קדיש העמר (ש"ש תמיין ומוסמן הי"ב). שני (ויקח ל"ש). לוקה ע' מיז, פ"ש מהר' מיז מנוקן ש"ב.

שנויי נוסחאות

הלכה בת. בשבשה ביש בנבני יד ובבבר המנה. בבבוכב שיתרה.

מגדל עוז

פ"י. א. כל איסורין בתורה עד ובשלה ובמלח. פ"ק הקודש (ג.), ובקר ולוט מקום (מנ"ו):

ב. החדש כיצד ר' עד עלם ריש הוא. ובפי' מנחות פרק ל' ובמנחות: וכל הלוקה מיתה הרב לו עד מהבקר עדיי. פרק ר' ובמנחות ובנוף פרק:

הגר"א

הקיבה. בין בבר שוף בפי' בא לחבשה [ב"ב] שוף לחר ביבה ביש בר בבר לבר ליחר בר בבר בבר בבר. בבבבר בר בבבר בבר. בבר בבר בבר

פט (סעיף א) **א) אפילו של חיה ועוף.** כלומר שהם מדרבנן וכמ"ש בסימן פ"ז (ס"ק ד): **ב) עד שישהה כו'.** ז"ל הטור ובתוך השש שעות אפילו אין בשר בין השיניים אסור לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפי זה הטעם אם לא אכלו אלא שלעסו לתינוק א"ל להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוציא טעם והרמב"ם נתן טעם לשהייה משום בשר שבין השיניים והלועם לתינוק צריך להמתין וטוב לאחוז כחומרי שני הטעמים עכ"ל ונתבאר דברי המחבר והעטרת זהב (סעיף א') כתב בתוך הזמן אפילו אין בשר בין השיניים אסור לפי שהבשר מוציא שומן ומוציא טעם עד זמן ארוך ולפיכך אם לא אכלו אלא שלעסו לתינוק צריך להמתין אע"ג שלא אכלו מכל מקום טעם הבשר נשאר לו בפיו ומשך לו טעם שומן כאלו אכל עכ"ל ודבריו תמוהין: **ג) ומסירו.** כתב הר"ן (לז: סוד"ה א"כ חסלא) [א] דאין צריך שהייה שש שעות מאותו זמן בר. מכאן משמע להדיא דשש שעות היינו מקוף אכילת הבשר עד תחלת שעות הגבינה שהרי מדשלגן לפרש שא"ל להמתין משעת הסרה משמע אבל מקוף אכילה עכ"פ צריך להמתין וכן מוכח בפורש הדין שבתורה ואמרי אינא בשעתה אחריתא אכילנא וכתב הרמב"ם בסוף פ"ט מהלכות מ"א שהוא כמו שש שעות. והנה לא מצינו מלשון מקום למד הרמב"ם שהוא שש שעות הלשון משנה פירש הדבר בדבר בוקבא שאמר בשעתה אחריתא אלמיד חכם הוה חתן סעודה שלו בשבת שיש והמתין כל הברכת עיין בלחם משנה והרי סעודת אלמד שכם היינו בשעה שעות משמע לי שהתחלת הסעודה היא בשעה שעות רק מפורש בב"י מושן המשפט סימן ה' ואף שהרא"ש שם ס"ק ה' הוה קושית הב"י היינו שלא יזמנים בדין יכולים לאחר זמן סעודה עד סוף שבת שעות ולא גרע מבשר מדי אבל מודה הרמ"א שעיקר זמן בעעודה הוא בשעה שעות מתחל א"ל זמן סעודה היא בשבת שעות ומקוף הסעודה עד הברכת שש שעות:

גליון מהרש"א

פט א אפילו של חיה ועוף. וכן נזדר כעוף לענין נשפך הפסק אם היה בו ששים דלא אמרינן ביה ספק דרבנן להקל ט"ז סימן צ"ח ס"ק ה' מיהו הש"ך שם חולק:

ב אם יש בשר בין. ומכל מקום לענין לאכול דגים אחר בשר לא חיישינן סימן קט"ז סעיף ג' בהג"ה:

באר הגולה

פט א מימרא דרב מפרא חולין דף ק"ה:

ב הרמב"ם בפ"ע מהמ"א והרשב"א בתורת הבית ובשם גדולי המחברים ושאר פוסקים:

ג שם במרא כתר עוקבא ומפרשים הרא"ש והרמב"ם שם:

ד כרב הסדא שם:

ה שם:

דגל מרבבה

פט [א] דאין צריך שהייה שש שעות מאותו זמן בר. מכאן משמע להדיא דשש שעות היינו מקוף אכילת הבשר עד תחלת שעות הגבינה שהרי מדשלגן לפרש שא"ל להמתין משעת הסרה משמע אבל מקוף אכילה עכ"פ צריך להמתין וכן מוכח בפורש הדין שבתורה ואמרי אינא בשעתה אחריתא אכילנא וכתב הרמב"ם בסוף פ"ט מהלכות מ"א שהוא כמו שש שעות. והנה לא מצינו מלשון מקום למד הרמב"ם שהוא שש שעות הלשון משנה פירש הדבר בדבר בוקבא שאמר בשעתה אחריתא אלמיד חכם הוה חתן סעודה שלו בשבת שיש והמתין כל הברכת עיין בלחם משנה והרי סעודת אלמד שכם היינו בשעה שעות משמע לי שהתחלת הסעודה היא בשעה שעות רק מפורש בב"י מושן המשפט סימן ה' ואף שהרא"ש שם ס"ק ה' הוה קושית הב"י היינו שלא יזמנים בדין יכולים לאחר זמן סעודה עד סוף שבת שעות ולא גרע מבשר מדי אבל מודה הרמ"א שעיקר זמן בעעודה הוא בשעה שעות מתחל א"ל זמן סעודה היא בשבת שעות ומקוף הסעודה עד הברכת שש שעות:

סימן פט

שלא לאכול גבינה אחרי בשר.

ובו ד' סעיפים:

א [ו] אכל בשר **א)** [א] א אפילו של [ב] חיה ועוף לא יאכל גבינה [ג] אחריו **(א) ב)** [ב] עד שישהה [ג] שש שעות [ג] ואפילו אם שהה כשיעור ד ב אם יש בשר בין השינים צריך להסירו ה והלועס לתינוק צריך להמתין:

הגה [ד] ואם מצא אחר כך בשר שבין השיניים **ג) ומסירו ד)** צריך [א] להדיח פיו קודם שיאכל גבינה (הר"ן פכ"ה) **ה)** [ה] ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות רק מיד אם אינו **ו)** [ב] ובירך ברכת המזון מותר על ידי קנוח והדחה (תוס' ומרדכי פכ"ה והגהות אשיר"י והג"ה מיימוני פ"ט דמ"א ורא"מ"ה) [ו] והמנהג הפשוט במדינות אלו להמתין **(ב)** אחר אכילת הבשר [ג] שעה אחת ואוכלין אחר כך גבינה מיהו צריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ האורח והגהות ש"ד) דאז הוי כסעודה אחרת דמותר לאכול לדברי המקילין אבל בלא ברכת המזון לא מהני המתנת שעה ואין חילוק אם המתין השעה קודם ברכת המזון או אחר כך (ד"ע ממהרא"י ולאפוקי מו"ה א) [ז] ואם מצא בשר בין (ד) שיניו אחר השעה **ז)** צריך לנקרו ולהסירו (ד"ע ממשמעות הר"ן הנ"ל) [ח] ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (אורח בשם מהר"מ) **(ג)** אבל גם כן לקינוח והדחה כמו שהוזכר בדברי ים אומרים של רמ"א שמזה נמשכה הקולא הזאת: **(ג) אבל אין נזהרין בזה.** לא ידעתי נמה סמכו מזה דהא עיקר הקולא הוא דס"ל כהיש אומרים שזכר רמ"א שהוא דעת המוס' ורא"מ"ה כמ"ש לעיל

פט (סעיף א) **(א) עד שישהה שש שעות.** א) יש מה שני טעמים האחד שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפי זה מי שלא אכל אלא לעם לתינוק אינו צריך להמתין וטעם שני הוא טעם הרמב"ם (מאכ"א פ"ט הכ"מ) משום בשר שבין השיניים דמקרי בשר עד שש שעות ואח"כ הוי כמעוכל ולפי זה גם הלועם חייב להמתין רק יש קולא בבשר שבין השיניים שאחר שש שעות וקיימא לן להחמיר כשני הטעמים: **(ב) אחר אכילת הבשר שעה אחת.** ז"ל מהרא"י (הגש"ד סי' עו אות ב) מה רמס עושים פשרה מדעתן להמתין שעה אחת אחר הסעודת בשר וסילקו ומרכו ואוכלין גבינה אע"ג דלא אשכחן רמז לשיעור זה מכל מקום מי יאמה בידם הואיל והתוס' (חולין קה. ד"ה ולפעודתא) ורא"מ"ה מחירין (פירוש זהו דעת הים אומרים דא"ל להמתין שש שעות שהביאו רמ"א בסמוך) אבל הנוטים מושכים ידיהם מסעודת שחרית לערבית גם נוהגים העולם דאין חילוק מה בין עוף לבהמה ורש"ל פרק כ"ה סימן ט' אמה על זה למה נהגו להקל מה נגד הרי"ף (חולין לז:) ורמב"ם (שם) שהצריכו לכל הפחות שש שעות וכתב שערי דורא (מ' עו) שנוהגים כרמב"ם ולא כתוס' דמחירים ומכל מקום גם סילוק ובירך נעינן דאם לא כן אפילו המתין כל היום אסור וכתב עוד ואם לי אפשר למחות ביד בני אדם שאינן בני תורה אבל בבני תורה ראוי למחות ולגעור בהם שלא יקילו פחות משש שעות ע"כ והוא האריך ובלבוש (סעיף א') כתב דהך המתנת שעה שזכר רמ"א הוא מדברי סמ"ג והוא ט"ס שלא כתב שום פוסק כן רק מהרא"י ואיסור והיתר האורוך (כלל מ דין ד) כתבו שהעולם נוהגים כן אבל לא דרינא הכי ודבר פשוט הוא דמי שנוהג בקולא זו להמתין שעה אחת שצריך להזכיר בדברי ים אומרים של רמ"א שלא ידעתי נמה סמכו מזה דהא עיקר הקולא הוא דס"ל כהיש אומרים שזכר רמ"א שהוא דעת המוס' ורא"מ"ה כמ"ש לעיל

ביאור הגר"א

פט [א] **אפילו של כו'.** כפירוש הא דאגרא עוף אחר גבינה הוא מדפריך ארב יצחק והא תני אגרא כו' ועיין תוספות שם שדחקו בזה אלא דבתחלה בשר אין חילוק ועל כרחך הא דאגרא אחר גבינה הוא: [ב] **עד שישהה כו'.** דסעודת שחרית של תלמיד חכם הוא בשעה ששית כמ"ש בפרק א' דשבת (י' עמוד א') ודפסחים (י"ב עמוד ב') ואמר מר עוקבא מסעודתא כו' ומדינא קאמר דהא קרי נפשיה חלא שלא עשה גדר להחמיר. רי"ף עיין שם: [ג] **ואפילו כו' והלועס כו'.** דהרמב"ם כתב הטעם משום בשר שבין השינים שאין מתעכל

כתב בה"ג (נרכות פ"ו ט ע"ג) **שהאוכל בשר מותר לאכול אחריו גבינה מיד וכו'.** כן כתבו התוספות (קד: ד"ה עוף וגבינה) והרא"ש (פי' ה) בפרק כל הבשר בשם רבינו תם ובשם הלכות גדולות דהא דאמר רב מסדא התם אכל בשר אסור לאכול גבינה בלא נטילה וקינוח אבל בנטילה וקינוח שרי אכל גבינה מותר לאכול בשר אף בלא נטילה וקינוח ולפירוש זה קשה מאי פריך הכא אדרב ינחק ונריך לומר לפירושו דלענין נטילת ידים אין מילוק בין בשר חמלה לגבינה חמלה ולגבי קינוח דוקא יש מילוק ב) והעולם נהגו שלא לאכול גבינה אחר בשר כלל ואפילו אחר בשר עוף ואין בה הרא"ש ואין לשנות המנהג עד כאן ונראה לי שזה שנהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר בשר כלל לא מטעם גדר ואיג הוא שנהגו כן אלא משום דסברא להו כדעת הרמב"ם (פי' מאכ"א פ"ע הל"מ) שמפרש דהא דאמר רב מסדא אכל בשר לאכול גבינה אפילו בקינוח הפה ובנטילת ידים קאמר

ג **כתב בה"ג שהאוכל בשר** וכו'. כל זה המבאר ביורה דעה סימן פ"ט ובמרדכי (חולין פי' חרפו) כתב על שם רא"מי"ה שאסור לאכול גבינה אפילו אחר מיני מטוגנים בשומן אווז משום גזירה דבשר בחלב:

(ג) [ב] **דחמירא סכנתא מאיסורא** (חולין י.).

(ד) [ג] **כתב בעל הלכות גדולות שהאוכל בשר מותר לאכול אחריו גבינה מיד על ידי קינוח ונטילה והאוכל גבינה מותר לאכול בשר מיד אף בלא קינוח ונטילה.** (ה) **וכתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל ולא נהגו העולם כן אלא נוהגין שלא לאכול גבינה אחר הבשר אפילו הוא בשר עוף ואין לשנות המנהג.** [ד] **הילכך אין לאכול גבינה אחר בשר** ד) **עד שישהה כשיעור**

וכתב הרשב"א (חולין קה. ד"ה הא דאמרינן) שכן דעת רבינו חננאל ובעל העיטור (פ"ב יג:) ז"ל והר"ן (לז: ד"ה אמר) הכריע שכן דעת הרי"ף (שם) ולפסוקי מהרא"ה (חולין קה. ד"ה אמר מר עוקבא) שהיה מסופק בדבר לדעת הרי"ף ז"ל: **ומ"ש רבינו הילכך אין לאכול גבינה אחר הבשר עד שישהה כשיעור מזמן סעודת הבוקר עד זמן סעודת הערב.** שם בפרק כל הבשר אמר מר עוקבא אגא בהא מילתא אלא בר חמרא דאילו אבא כד הוה אכיל בישרא האידנא לא הוה אכיל גבינה עד למחר כי השתא ואנא בהאי סעודתא לא אכילנא בסעודתא אחריתא אכילנא ופירש הלכות גדולות שמ"ש רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה בלא נטילה וקינוח אבל בנטילה וקינוח שרי. אכל גבינה מותר לאכול בשר אף בלא קינוח ונטילה ומר עוקבא שלא אכל גבינה עד סעודה אחרת מחמיר על עצמו היה אי נמי בלא קינוח ונטילה מותר מסעודה לסעודה וה"ג ג) כתב דלדידהו מה שאמר מסעודה לסעודה היינו

פרישה

(ג) **דחמירא סכנתא מאיסורא.** כגון נפסק ליקב נמי מעייס נפי הזאב דמנין לכשיר (מיי' פי' ט) מה שאין כן בגמלא פרי נקוב וכן מים לענין גילוי כמסאר ביורה דעה סימן קע"ז ועיין בדרישה: (ד) **בדברי הלכות גדולות מותר לאכול בשר אחר גבינה בלא הדחה ובלא נטילה.** והא דאמר רב נחמן אבל מן הבכיל גבינה חוכה יש לומר דהיינו דוקא בשמקדים הבשר ואפילו הוא בבכיל אפילו הכי חמור הוא מגבינה הקודם לבשר שאינם בעין.

דרישה

[ב] **דחמירא סכנתא מאיסורא.** קשה דהא לא החמיר בנטילה זו יותר מבנטילת איסור ועוד קשה דהא ביורה דעה סימן קי"ו כתב בשמו שהיה נוהג לשרות פתו ביין ולאכלו בין דג ובשר ולמה הקיל בדג ובשר שפי מבין בשר וחלב דכתב בסמוך דלא סגי אלא בקינוח והדחה כל אחד בפני עצמו ועוד להרא"ש באיסור צריך המתנת שש שעות ושיקפיד שינקה שיניו מבשר שבשינים ובסכנה אין צריך שניהם ר"ל דאי לאו חומרת הסכנה לא צריך לנטילה כלל שהרי בגמרא לא החכר ענין סכנה זו [אלא] שאסר רבא מפרזיקיא דג שנצלה עם הבשר וס"ל כהגאונים דמפרשי דהא דאמרינן ההיא ביניתא דאטרי בהדי בישרא ר"ל שנצלו יחד בכלי אחד אלא שהרא"ש החמיר מכח חומרא דסכנה לעשות קינוח במקצת והדחה אפילו כשאכלן בזה אחר זה אבל כשנצלה כל אחד לבדו לא הוזכר לאיסור אף על פי שמכח חומרת הסכנה אנו מחמירין לאסור לאכול בלא נטילה וכיון שאינו מדין סכנה אלא לחומרא בעלמא עבדינן ליה לכך סגי בהשראת פת ביין וק"ל: **ומה שכתב רבינו פירוש בין תבשיל לתבשיל** וכו'. כתבתי בפרישה דאחי לאפוקי מיש מפרשים בענין אחר. כתב בבית יוסף להיש מפרשים אבל בין תבשיל של בשר לגבינה שלפניו חובה הוא הדין אפילו בין ב' תבשילין אחד בשר והשני חלב שגם כן חובה ונראה לי דהא דנקט בין תבשיל של בשר לגבינה שלפניה חובה הוא כדי שלא נטעה שאוסר בזה אפילו בנטילה כמו שאוסר בין תבשיל בשר לגבינה שלאחריו אי נמי משום דאלשון הגמרא קאי שקאמר אכל בין תבשיל לגבינה שכתב ר"ת והוכיח שר"ל בין תבשיל לגבינה שלאחריו עיין שם בתוספות וב"י הביאו במקצת ועיין מה שכתבתי בסוף סימן זה בדרישה (אות ו): [ג] **כתב בעל הלכות גדולות שהאוכל בשר מותר לאכול אחריו גבינה** וכו'. פרק כל הבשר אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה אכל גבינה מותר לאכול בשר ותו איתא התם אמר מר עוקבא אנא בהא מילתא חלא בר חמרא דאילו אבא כד הוה אכיל בישרא האידנא לא הוה אכיל גבינה עד למחר כי השתא ואנא בהאי סעודתא לא אכילנא בסעודתא אחריתא אכילנא ופירש הלכות גדולות שמ"ש רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה בלא נטילה וקינוח אבל בנטילה וקינוח שרי. אכל גבינה מותר לאכול בשר אף בלא קינוח ונטילה ומר עוקבא שלא אכל גבינה עד סעודה אחרת מחמיר על עצמו היה אי נמי בלא קינוח ונטילה מותר מסעודה לסעודה וה"ג ג) כתב דלדידהו מה שאמר מסעודה לסעודה היינו לאלתר אם סילק ובירך מותר. והתוספות והרא"ש הקשו שם על פירושו (הגמרא) מטוגיא דגמרא וכתבו דצריך לומר דמה שכתב הלכות גדולות דאכל גבינה מותר לאכול בשר בלי הדחה וקינוח רצה לומר שלא צריכין תרווייהו אבל הדחה מיהא צריך וכן דעת רבינו מה שכתב בשם בעל הלכות גדולות בלא קינוח והדחה דרצה לומר דאין צריך קינוח והדחה ומשום הכי שינה וכתב בלא קינוח תחלה קודם הדחה לאשמועינן דהאי לא אקינוח קאי. ומיהו גם מה שכתב בלי הדחה הוא אתי שפיר וכגון שאוכלים ביום דאין צריך הדחה וכמו שכתב גם כן רבינו אפילו לפי המנהג והשתא אתי שפיר דלא כן כתב לעיל בדברי בעל הלכות גדולות ומיהו לפירוש זה נצטרך לומר דהאוכל בשר תחלה צריך הדחה אפילו ביום ומשום דנדבק יותר חה לא אתפרש בהדיא בדברי הפוסקים אם לא ממה שכתבו זה הדין דאכל ביום אאם אכל גבינה תחלה ולא כתבו כן באכל בשר תחלה: **ומה** שכתב הרא"ש שהעולם נהגו להחמיר היינו שמפרשים מסעודה לסעודה כמשמעה מסעודת שחרית לסעודת ערבית ומה שאמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה פירוש אלא צריך להמתין מסעודה לסעודה ומה שאמר אכל גבינה מותר לאכול בשר פירושו על ידי קינוח והדחה לאלתר מעתה העולם תופשים פירוש זה עיקר וממילא שהאוכל גבינה אסור לאכול בשר רק על ידי קינוח ונטילה ואין צריך להמתין ממילא אם אכל בשר ואחר כך גבינה צריך להמתין ו' שעות על זה כתב הילכך אין לאכול גבינה אחר בשר וכו' רצה לומר מאחר שלא נהגו כהלכות גדולות להתיר מסעודה לסעודה מיד על ידי קינוח והדחה הילכך אסור וכו'. ומה שאמר רב נחמן אבל אם אכל אחר התבשיל של בשר הגבינה בעין חובה הוא ליטול מתפרש שאם אכל מין אחד אחר תבשיל של מין שני איזה שיהיה דינו כאוכל בשר בעין אחר גבינה בעין להצריך הדחה ונטילה ואף על גב דר"ת וה"ג פירשו בין תבשיל לגבינה שלאחריו הפוסקים סבירא להו דהוא הדין לגבינה שקודם לתבשיל אלא שלרבותא נקטיה לאשמועינן דאפילו (בנטילה) [בגבינה] שלאחריו סגי בקינוח והדחה: [ד] **הילכך אין לאכול וכו' ובשר אחר גבינה** וכו'. פירוש דהא כהא תליא להלכות גדולות דסבירא ליה דגבינה מותר אחר בשר בקינוח והדחה ממילא בשר אחר גבינה אפילו בלא קינוח ולהרא"ש דסבירא ליה דגבי חלב אחר בשר צריך שיהוי זמן ממילא גבי כשר אחר חלב בעי מיהא קינוח והדחה וזהו שכתב רבינו הילכך וכו' ודוק:

הגהות והערות

ב) **ושכתב** אכל גבינה מותר לאכול בשר בלא נטילה וקנוח כו' ר"ל דלא בעי תרתי נטילה וקנוח אלא נטילה לחוד וק"ל (מהרש"א שם): ג) **בכת"י** הנוסח "והגהות כתבו דלדידהו": ד) **"אפי"לו** אחר בשר עוף" כ"ה בכתה"י ובדפוסי מנטובה ושלוניקי:

5

לא אכילנא בסעודתא אחריתא אכילנא וכתב הרי"ף (שם) ושמעינן מהא דהא דאמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה דלא שרי למיכל גבינה בתר בישרא אלא דשרי ליה שיעור מאי דצריך לסעודתא אחריתא ולא אשכחינן מאן דשרי למיכל גבינה בתר בישרא פחות מהאי שיעורא דהא מר עוקבא אע"ג דשרי ליה כי האי שיעורא קרי אנפשיה אלא גר תמרא: וכתב הרא"ש (שם) בסעודתא אחריתא אכילנא פירוש בזמן שאדם רגיל לסעוד דהיינו מזמן סעודת הבוקר עד זמן סעודת הערב ובפחות משיעור זה אין לאכול גבינה אחר בשר וכתוב בהג"ה (אשרי שם) על זה וכן כתב המיימוני (שם) דצריך שיהא שם שעות והיינו דלא

מזמן סעודת הבוקר עד זמן סעודת הערב. ואם יש בשר בין השינים צריך להסירו. ובשר אחר גבינה מותר מיד על ידי קינוח והדחת פיו ונטילת ידים (ו) ואם הוא יום ורואה שידיו נקיות אין צריך נטילה. והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה או בכל דבר (ז) [ה] חוץ מקמחא דשערי מפני שהוא רך ונדבק [ה] בחניכים וכן לא בתמרי וירקי: [ו] ואחר הקינוח ידיה פיו במים

ומ"ש ואם יש בשר בין השינים צריך להסירו. כאן קיצר רבינו אבל ביורה דעה האריך ועיין במה שכתבתי לשם (מ"א):

ד ואחר הקינוח ידיה פיו במים או ביין. ובספרים אחריים כתוב אז ידיה פיו במים או ביין שתי פעמים וכתב מהרש"ל (בחדושיו לטור) שכך הוגה מספרים המדוייקים ואפשר לומר לפי זה דמדמי ליה לנטילת ידים (לעיל סי' קס"ב) דבעינן שהמים השניים יעבירו לחלוחית מים הראשונים הטמאים וכן הוא בהדחת מים אחר שהה הבשר במלחו דבעינן שתי פעמים לצריך דהשניים (מעבירין) [יעבירו] לחלוחית מים הראשונים (יו"ד סי' סט ס"ז):

כהלכות גדולות ורבינו תם והמוספות שפירשו בסעודה אחריתא אכילנא לאו בסעודה שרגילין לעשות אחת שחרית ואחת ערבית אלא אפילו לאחר אם סילק ומיכך מותר דלא פלוג רבנן וכן נראה לרא"ה (חולין סי' אלף קח) עכ"ל וכן כתוב בהגהות מיימוניות פ"ט מהלכות מאכלות אסורות (הכ"מ אות ג) וכתבו עוד שלדעת רבינו תם והלכות גדולות מר עוקבא שלא אכל גבינה עד סעודה אחרת מחמיר על עצמו היה. והעולם נהגו כדברי הרמב"ם וכן פסק הרשב"א בתורת הבית (אורח ב"ג ש"ד פו:) וכתבו הרמב"ם (שם) והרשב"א (שם פז:) ששיעור זה צריך להמתין אפילו אחר בשר עוף: ומ"ש ואם יש בשר בין השינים צריך להסירו. כן כתב הרשב"א בחידושיו (שם ד"ה גמלא) בשם בעל העיעור (ח"ב יב:) שאם יש בשר בין שיניו ואפילו שהה צריך להוציאו וכתב שנראין דבריו וכן פסק רבינו ירוחם ז"ל (נת"ו אות כה קלו.) ובספר יורה דעה סימן פ"ט כתב רבינו שזה לדעת האומרים שהטעם שצריך לשהות הוא לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך אבל לדעת הרמב"ם (שם) שנתן טעם לשהייה משום בשר שבין השינים לאחר ששהה כשיעור מותר אפילו נשאר בשר בין השינים. וכתב עוד שאם לא אכל הבשר אלא לעשו לחיזוק לפי הטעם הראשון אין צריך להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוציא טעם ולפי טעמו של הרמב"ם צריך להמתין וטוב לאחוז כחומרי שני הטעמים ע"כ: וכתב הר"ן (חולין לו: סוד"ה אמר) נראין הדברים שמי שאכל בשר ושהה קצת ואחר כך מצא בשר בין שיניו שאינו צריך שהייה כדי סעודה מאותו זמן שנטל הבשר משם אלא מאכילה ראשונה חשבינן ליה לזמן שהייה ומיהו קינוח הפה מיהא משמע דבעי עכ"ל: ובשר אחר גבינה מותר מיד וכו'. (כל הבשר קה.): ואם הוא יום ורואה שידיו נקיות אין צריך נטילה. פשוט בפרק כל הבשר (קד:) וכתב רבינו ירוחם (שם.) דהוא הדין בלילה אם יש לו בר יפה אינו צריך נטילה ומיהו כתב רבינו בספר יורה דעה סימן פ"ט בשם ה"ר פרץ (סי' ריג אות ז) שיש לרחצם אף ביום לפי שפעמים שהגבינה שמנה ונדבקת בלחלוחית הידים ולאו אדעתיה עכ"ל וכן כתבו הגהות מיימוניות (ד"ק מאכ"א פ"ט הכ"ו) בשם סמ"ק וכתב הרשב"א בתורת הבית (קצר ב"ג ש"ד פו.) שהטעם שמותר לאכול בשר אחר גבינה מיד הוא מפני שהגבינה רכה היא ואינה מתעכבת בין השינים וכן כתבו הגהות מיימוניות: ויש מחמירין על עצמם שלא לאכול בשר אחר גבינה בסעודה אחת מפני שכתוב בספר הזוהר פרשת משפטים (קכה.) וז"ל אשכחן דכל מאן דאכיל האי מיכלא בחדא או בשעתא חדא או בסעודתא חדא ארבעין יומין אתחזיא גדיא מקלקא בקלפוי לגבי אינון דלעילא ומייעתא מסאבא מתקרבין בהדיה וגרים לאתערא דינין בעלמא דינין דלא קדישין ואי אוליד בר בהאינון יומין אוזפין ליה נשמתא מסטרא אחרא דלא אתי קדישא עכ"ל וכבר כתב המרדכי (חולין סי' תרפז) שמהר"מ (תשובות דפוס פראג סי' תרטו) היה נוהג שלא לאכול בשר בהמה ואיה אחר גבינה לפי שעשה אחת מסעודה לסעודה מצא גבינה בין שיניו גזר להחמיר על עצמו ואין זה כחולק על התלמוד ולא כמוסיף שהוא גורע דהא חזינא פרק כל הבשר אנא להא מילתא כחלא בר חמרא וכו' וכל חד מני לאחמורי אנפשיה לעשות משמרת ובעוף אני מיקל כיון דגבינה ועוף נאכלין בתפיקורן ע"כ. והא דאי שהוא ז"ל לא ראה ספר הזוהר ואפילו הכי היה מחמיר על עצמו משום מעשה שהיה ואע"פ שהיה מיקל בעוף היינו לפי שלא ראה ספר הזוהר אבל אנו שזכינו לראותו טוב ונכון להחמיר אפילו בבשר עוף: והקינוח הוא שילעוס פת וכו' עד וכן לא בתמרי וירקא. פשוט בפרק כל הבשר (קה.): ומ"ש ואחר הקינוח ידיה פיו במים או ביין. שם תניא בית שמאי אומרים מקנח ובית הלל אומרים מדיח ואסיקנא דבית שמאי אומרים מקנח והוא הדין למדיח ובית הלל אומרים מדיח והוא הדין למקנח ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי ופירש רש"י והוא הדין דתרווייהו בעינן וגם הרי"ף (לז:) כתב הילכך בעי קינוח והדחה וכן כתב הרא"ש ז"ל (סי' ה). ופירש רש"י דמדיח דקתני היינו הדחת פה וכן נראה מדברי התוספות (ד"ה מקנח) והרא"ש. וכתבו הגהות מיימוניות (מאכ"א פ"ט הכ"ו אות ב) בשם מהר"מ (שם סי' תקנא) שאין צריך לדקדק בקינוח

פרישה

(ו) ואם הוא יום ורואה וכו'. כתב רבינו ירוחם דהוא הדין בלילה אם יש לו בר יפה אין צריך נטילה: (ז) חוץ מקמחא דשערי. לא גרסינן דשערי דמה מקמחא דקסבר אפילו בכל מיני קמח אין מקנחין ט ן ועיין בדרישה: ומ"ש ואחר הקינוח ידיה פיו במים. אף על פי שכתב רבינו באן וביורה דעה שיקנח פיו ואפשר כך ידיחנו אלא דוקא דהוא הדין אי עבד איפכא אפשר דמי כן כתב כ"י:

דרישה

(ה) חוץ מקמחא דשערי. בפרק כל הבשר (קה.) אמר דאין מקנחין בפת שערי וכר' פירש רש"י (ד"ה בשערי לא) הטעם שנתפרד ואינו נדבק ומסיק והלכתא בכל מקנחין חוץ מקמחא תמרי וירקא ונפל טעות בקצת ספרים לגרוס דשערי דאיתמר אצל פת מתחלה אקמחא שכתב רבינו והוא טעות שאצל קמח אין חילוק וכדמסיק בגמרא סתם קמח אין מקנחין בו. גם ביורה דעה ליתא וכן כתב ר"א מפראג בהגהותיו ציין שם: (ו) ואחר הקינוח ידיה פיו וידיו ביין או במים ב' פעמים. בספרים אחרים אינו האי ב' פעמים וגם ביורה דעה סימן פ"ט לא כתב כן אלא סתמא הוה לשונו שם ואחר כך ידיה ביין או במים ויש נוהגין לשרות פת ביין או במים ולאכלו והוא עולה בשביל קינוח והדחה ויותר טוב להיות כל אחד בפני עצמו עכ"ל ולכאורה היה נראה דסעות סופר הוא כאן שהיה כתוב בפ"ע ראשי חיבות ור"ל בפני עצמו ר"ל שיעשה הדחת פיו וקינוח כל אחד בפני עצמו כמו

הגהות והערות

ה) כ"ה בדפו"ר וכת"י וכ"ה בדברי רבינו בטור יו"ד סי' פט (בכל הדפוסים) ובשו"ע שם ס"ב, ובדפוסים שלפנינו נדפס כאן "ונדבק בשיניים" וכ"ה בדפו"ר ב"י. ועיין רש"י חולין שם שכתב שנדבק בחיך: ו) כ"ה בכת"י, ובנדפס "רק גרסינן חוץ מקמחי מרקאמר ואפילו בכל מיני קמח אין מקנחין" ונראה שיבוש:

פט (א) **עד שישהה שש שעות.** יש נוה כ' טעמים הא' שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן מרוך ולפ"ז מי שלא אוכל אלא לועם לתיבוק אינו צריך להמתין וטעם ב' הוא טעם הרמב"ם משום בשר שבין השיניים דמקרי בשר עד שש שעות ואח"כ הוי כמעובל ולפ"ז גם הלועם חייב להמתין רק יש קולא בבשר שבין השיניים שאחר ו' שעות וקי"ל להמתיר כשני הטעמים: (ב) **אחר אכילת הבשר שעה אחת.** ז"ל מהרא"י נוה רבים עושים פסרה מדעתן להמתין שעה אחת אחר הסעודת בשר וסילקו ובירכו ואוכלין גבינה אע"ג דלא אשכחן רמז לשיעור זה מ"מ מי יאמה בידם הואיל והתו' ולתני"ה מתירין (פי' זהו דעת הי"א דא"ל להמתין ו' שעות שהביאו רמ"א בסמוך) אבל הלעוסים מוסיפים ידיהם מסעודת שחרית לערבית גם נוהגים העולם דאין חילוק בזה בין עוף לבהמה ורש"ל פ' כ"ה סי' ט' תמה על זה למה נהגו להקל בזה נגד הרי"ף ורמב"ם שהגריכו לכל הפחות ו' שעות וכ' ש"ד שנוהגים כרמב"ם ולא כתו' דמתירים ומ"מ גם סילוק ובירך בעינן דאל"כ אפילו המתין כל היום אסור וכתב עוד ואם אי אפשר למחות ביד בני אדם שאינן בני תורה אבל בני תורה ראוי למחות ולגעור בהם שלא יקילו פחות משש שעות ע"כ והוא הארוך ובלבוש כ' דהך המתנת שעה שזכר רמ"א הוא מדברי סמ"ג והוא ט"ס שלא כתב שום פוסק כן רק מהרא"י ואו"ה כתבו שהעולם נוהגים כן אבל לא דייקא הכי ודבר פשוט הוא דמי שנוהג בקולא זו להמתין שעה אחת שצריך ג"כ לקיומו והדחה כמו שהוזכר בדברי י"א של רמ"א שמזה נמשכה הקולא הזאת: (ג) **אבל אין נזהרין** הרב בהג"ה אבל בלא ברכת המזון לא מהני המתנת שעה הוא לאו דוקא דלה"ע דכל היום כולו אסור עד שסילק ובירך: ו. **ובירך ברכת המזון.** נראה דאם אכל בשר בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם ובלאו הכי לא הוה סילוק: ז. **צריך לנקרו ולהסירו.** ונכבר נתבאר בס"ק ד' לצריך הדחה וקינוח הפה אבל ודאי אם לא מצא בשר בין שיניו דהמנהג בהמתנת שעה סגי אפי' בלא קינוח והדחה וכ"כ בתו"ה שם ד"ד ומביאו בת"ח לפסק הלכה וכ"ע ומ"ש הרב די"א מיד אם סילק ובירך מותר ע"י קינוח והדחה משמע דקינוח והדחה מיהא בעי היינו אם בא לאכול מיד אחר שסילק ובירך ודברי הל"ח (דף רי"ח ע"א) אינם מוכרחים לי כזה: ח. **וכן נכון לעשות.** וכ"כ מהרש"ל דכן ראוי לעשות לכל מי שיש בו ריח תורה ע"ש: ט. **ובלבד שיעיין ידיו.** וכתב רי"ו דה"ה בלילה אם יש לו גר יפה א"ל נטילה ומביאו ב"י בת"ח שם ונראה דדוקא נקט גר יפה אבל בסתם גר צריך נטילה כדמשמע בש"ס ופוסקים ומהרש"ל שם סי' י' פי' יותר גר יפה כעין אבוקה מיהו הטור כתב בשם הר"ף שיש לרחצם אף ביום לפי שלפעמים הגבינה שמינה ונדבקת בלחלוחית הידים ולאו אדעתיה וכן דעת האחרונים וכ"כ העט"ז דכן נוהגין: י. **צריך לרחצם.** וכתב ב"י בת"ח סימן קע"ג וז"ל כתוב בספר א"ח הרא"ש דכל הדברים הנוהגים באחרונים נוהגים בא"מצעים שבין גבינה למבשיל בין להקל בין להחמיר חוץ משפשוף בגופו או בכותל או בהיסח הדעת שפוסקים באמצעים ואינם פוסקים באחרונים מפני שעדיין רוצה לאכול וידיו צריכות שימור וחוץ מניגוב הידים שאף האמצעים צריכין ניגוב כראשונים וחוץ משאר משקים שאינם כשרים לאמצעים מפני שהן שמנים ומים ואינם מנקין את השומן ואת המאכל עכ"ל וכ"כ בת"מ שם אבל מהרש"ל שם חלק וכתב מאחר שכל המשקים כשרים למים אחרונים לנקות הזוהמא כ"ש שמנקין ומעבירין לחלוחית המאכל עכ"ל. ואין כדאי בקנרא זו לדחות דברי הראב"ד והנמשכים אליו ובפרט להקל בדבר שאין בו טורח כלל. ודין מים אחרונים עיין בת"ח סימן קפ"א: יא. **וצריך לקנח פיו ולהדיחו.** וכתבו הגה"מ בשם מהר"מ שא"ל לדקדק בקנוח פה והדחה אלא איזה

פט שלא לאכול גבינה אחר בשר. ובו ד' סעיפים:

א [א] **אכל בשר** [א] **אפילו של** [ב] **חיה ועוף לא יאכל גבינה** [ג] **אחריו** (א) **ב** [ב] **עד שישהה** (א) **שש שעות** [ג] **ואפילו אם שהה כשיעור** [ד] **אם יש בשר בין השינים צריך להסירו** [ה] **והלועם לתינוק צריך להמתין:**

הגה [ד] ואם מלא אחר כך בשר שבין השיניים [ג] ומסירו [ד] צריך (ו) להיות פיו קודם שיאכל גבינה (הר"ן פב"ה) [ה] [ה] ויש אומרים לאין לריכין להמתין שש שעות רק מיד אם סלק [ו] (ב) ובירך ברכת המזון מותר על ידי קנוח והדחה (תוס' ומרדכי פב"ה והגהות אשרי"ש והג"ה מיימוני פ"ט דמ"א וראבי"ה) [ז] והמנהג הפשוט במדינות אלו להמתין (ב) אחר אכילת הבשר (ג) שעה אחת ומולכלין אחר כך גבינה מיהו לריכים לברך גם כן ברכת המזון אחר הבשר (ע"פ הארוך והגהות ש"ד) דאז הוי כסעודה אחרת דמותר לאכול לדברי המקילין אבל בלא ברכת המזון לא מהני המתנת שעה ואין מילוק אם המתין הסעודה קודם ברכת המזון או אחר כך (ד"ע ממהרא"י ולאפוקי או"ה) [ז] ואם מלא בשר בין (ד) שיניו אחר הסעה [ז] לריך לנקרו ולהסירו (ד"ע ממשמעות הרי"ן הנ"ל) [ח] ויש אומרים דאין לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה (אחרון בשם מהר"ח) (ג) אבל (ב) אין נוהרין בזה ויש מדקדקים להמתין (ג) שש שעות אחר אכילת בשר לגבינה [ח] וכן נכון לעשות:

ב [ו] **אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד** [ט] [ז] **ובלבד** (ה) (ד) **שיעיין ידיו שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהם** [ח] **ואם הוא בלילה שאינו יכול לעיין אותם היטב** [י] **צריך** (ו) **לרחצם יא** [ט] **וצריך לקנח פיו** (ו) **ולהדיחו** [יא] **והקינוח הוא** (ה) **שילעוס**

פט א. **אפילו של חיה ועוף.** כלומר שהם מדרבנן וכמ"ש בסימן פ"ו: ב. **עד שישהה כו'.** ז"ל הטור ונתון הש"ש שעות אחר' אין בשר בין השיניים אסור לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן מרוך ולפ"ז הטעם אם לא אכלו אלא שלעסו לתיבוק א"ל להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוציא טעם והרמב"ם נתן טעם לשהייה משום בשר שבין השיניים והלועם לתיבוק לריך להמתין וטוב לאחוז כמומרי שני הטעמים עכ"ל ונתבארו דברי המחבר והעט"ז כתב כתוב הזמן אפילו אין בשר בין השיניים אסור לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן מרוך ולפיכך אם לא אכלו אלא שלעסו לתיבוק לריך להמתין מע"ג שלא אכלו מ"מ טעם הבשר נשאר לו בפיו ומשך לו טעם שומן כאלו אכל עכ"ל ודבריו תמוהין: ג. **ומסירו.** כתב הר"ן *) דא"ל שהייה ו' שעות מאותו זמן שמסירו אלא מאכילה וכתוב בת"מ כלל ע"ו דין ל' דה"ה לענין המנהג בהמתנת שעה: ד. **צריך להדיח פיו.** והר"ן כתב שלריך קנוח הפה ולא הזכיר הדחת הפה וכן העתיק בב"י בת"ח שם ובת"מ והיינו דחזיל לטעמיה דס"ל בעלמא דלא בעינן הדחת הפה אבל לדידן דבעינן הדחת הפה וכמ"ש הט"ו בסעיף ב' ה"ה הכא ולזה כתב הרב לריך להדיח פיו ופשיטא דבעי נמי קנוח אלא שקיצר בלשון. ג"ל: ה. **וי"א כו'.** טעם פלוגתתן דלתת בש"ס פכ"ה דאחר בשר אסור לאכול גבינה עד סעודה אחרת ודעת סברת הראשונה דהיינו מכדי זמן סעודת הבקר עד סעודת הערב שהוא ו' שעות וסברת הי"א דמיד כשסילק ובירך מיקרי סעודה אחרת וכ' מהרש"ל שם דלכ"ע אם לא סילק ובירך אפי' כל היום כולו אסור דהא בעינן סעודה אחרת והרבה בני אדם מקילין בזה וטעות הוא בידם עכ"ל ומ"ש ומתבאר דלא כ"ע אינו לריך בזה הם מלא אחר גבינה רשות ובין הסעודה וא"כ אינו לריך לא כל הדברים מלאתו נמים מבלבלים: רשות כלל דהא לריך עכ"פ מים אחרונה ח"ל אמצעים אבל לריך ח"ל דאין לריך אחרונה כלל בין גבינה לבשר סעיף ב') צריך ש"ד:

דגול מרבבה

(סי' פ"ט ש"ך סי"ק ב') צריך שהייה ו' שעות ב:

יד אפרים

דבר שהבגילות היא בכשעת הפסק הוא אלא ואוכל מתה שעוסק בדבר שלון דבר בגמ' ועי' בגמ' ב' ב' ומ"ש בדגול מרבבה בשעדי שמורה כלי ב' בשו"ת תשובה מלאכת ס' בנפי יוסף ב"ש גבינה אחר בשר לדין וכן עמא דבר שבני בית עוסקים בסעודה לעיר בתמלאלי אבל לא אבלבי בלבדי ואין פולה בה ומ"מ נראה בהלכות שהתחפק בהם אינו מלאכתו ב"ש דעבודתם בלא ואקלמא אסורה ראבל הענין ואם בעים בהם ולבו זה מזה שלבי ואלו אין לבי בהתמלי אחדדי בדקדק לבי בלבי לאחר הגר ב"ש (סי' פ"ט ס"א בהגה"ר) אבילת הבשר שעה:

חידושי בית א

(סימן פ"ט סעיף ב' סק"י) חוץ מעשה ב:

גליון מהרש"א

(סימן פ"ט ש"ש בגמ' אפי' שם היה ועיין בעוף לענין נשפך ובכו' **להמתין** ה"ה:

ביאור הגר"א

פט [א] אפי' שלא כו'. כפי' הא דאגרא עוף אחר גבינה הוא מדפריך ארב יצחק והא תני אגרא כו' ותעמוד שם שרחקו בזה אלא דבתחלה בשר אין חילוק וע"כ הא דאגרא אחר גבינה הוא: [ב] **עד שישהה** כו'. דסעודת שחרית של ת"ח הוא בשעה ששית כמ"ש בפ"א דשבת (י' א') ודפסחים ואמר מר עוקבא מסעודתא כו' ומדינא קאמר דהא קרי קריאת שמע ע"ש: [ג] **ואפילו** כו' **והלועס** כו'. הרמב"ם כתב הטעם משום בשר שכין השיניים שאין מתעכל עד ו' שעות והטור ולפ"ז היה מוחר אחר ד' שעות אלא שהבשר מוציא שומן ומושך טעם זמן אחוז ולפ"ז הלועס א"צ להמתין וכ' הטור שיש להחמיר כשני הפירושים: [ד] **ואם מצא** בו'. מה ראין מושך טעם לא גרע מגבינה דג"כ אינו מושך טעם דלכן מוחר כו': [ה] וי"א כו'. כפי' תוס' שם ד"ה לסעודתא כו': [ו] **והמנהג** בו' בדם כו'. בגויה על דברי הוחר' פ' משפטים דכל מאן דאכיל האי מיכלא כחדא או בשעתא חדא או בסעודתא חדא כו': [ז] **ואם מצא** בו'. גמ' כנ"ל: [ח] וי"א דאין בו'. כמ"ש תוס' שם אם סילק כו' חה אין סילוק ועט"ז: [ט] (ליקוט) **וצריך לקנח** פיו **ולהדיחו**. אבל הרשב"א

באר היטב

פט (א) **להדיח.** כ' הש"ך דפסיטא דנעי נמי קנוח אלא שהרב סילק בלשון וכ' הר"ן דא"ל שהייה ו' שעות מאותו זמן שמסירו אלא מאכילה וכת' בת"מ דה"ה לענין המנהג בהמתנת שעה: (ב) **ובירך.** כ' מהרש"ל דלכ"ע אם לא סילק ובירך כל היום כולו אסור דהא נעי' סעודה אחרת והרבה בני אדם מקילין בזה וטעות הוא בידם עכ"ל ונראה דאם אכל בשר בלא סעודה לריך לברך ברכה אחרונה מקודם ובלא"ה לא הוי סילוק ש"ך (וה"ה ג"כ מי שנוהג אף בני בשר אחר גבינה בנ"ה ובסילוק אם אכל בלא סעודה לריך לברך ברכה אחרונה מקודם. הה"נ): (ג) **שעה.** כתב הט"ז בשם מהרא"י דהלעוסים מוסיפים דיהסם מסעודת אחרית לערבית וכתב ש"ד דעכ"פ בני תורה ראוי למחות ולגעור בהן שלא יקילו פחות משש שעות ועכ"פ אף מי שנוהג קולא להמתין רק שעה א' לריך ג"כ לקנוח והדחה ואלו המברכים ברכת המזון כדי לאכול אח"כ גבינה המה עושים נגד הש"ס דלא המירו בברכת המזון אלא בשמסלק עצמו מאותה סעודה אבל אלו מכניס עצמם לאכילה אחרת א"כ ברכת המזון לא מהני כלום והיכא דבר ה' יחדל עצמו מלישב עמהם בסעיפה אחת: (ד) **שיעיין.** כ' הש"ך ולריך ג"כ קנוח והדחה אבל ודאי אם לא אכל בשר בין שיניו דהמנהג בהמתנת שעה סגי אפי' בלא קינוח והדחה וכן נוהגין ע"ש: (ה) **שיעיין.** כ' הש"ך דה"ה בלילה אם יש לו גר יפה כעין אבוקה א"ל נטילה מיהו כתב הרי"ף שיש לרחצם אף ביום לפי שלפעמים הגבינה שמינה ונדבקת בלחלוחית הידים ולאו אדעתיה וכ' העט"ז דכן נוהגין (וכתב פר"מ והאוכל מגריפה בין ביום ובין בלילה א"ל נטילה): (ו) **לרחצם.** ולוקח נמים מהני הרחיצה אבל לא בשאר משקים. ש"ך: (ז) **ולהדיחו.**

חידושי רע"ק

(סימן פ"ט ש"ך סק"ה) **אם** לא סילק ובירך אפי' כל היום. ולזה הסכים המג"א (סימן קצ"ו סס"ק א'): (ס"ל הגה"ה) **אחר אכילת בשר לגבינה.** אפשר דדייק בזה דלאחר אכילה

פתחי תשובה

פט (א) **שש שעות.** עיין ש"ך אם לעשם לתיבוק תבבשל שיש בו שומן לכאורה לכל מלאכתו שיש לריך להמתין דמושך לישל בין אלא אלא דמ"מ דטריך עבירתה בלא ולקמיל אסורה ראבל הענין ואם בעים בהם ולבו זה מזה שלבי ולאו אין לבי בהתמלי אחדדי בדקדק לבי בלבי לאחר הגר ב"ש (סי' פ"ט ס"א בהגה"ר) אבילת הבשר שעה:

חידושי בית א

(סימן פ"ט סעיף ב' סק"י) חוץ מעשה ב:

גליון מהרש"א

(סימן פ"ט ש"ש בגמ' אפי' שם היה ועיין בעוף לענין נשפך ובכו' **להמתין** ה"ה:

היה בו ששים דל"א ביה ס' דדבנן להקיל ט"ז סי' צ"ח ס"ק ה' מיהו הש"ך שם חולק: (כפ) **אם** יש בשר בין. וא"מ לענין לאכול דגים אחר בשר לא חיישינן ס' קט"ו ס"ג בהג"ה: (שם הגה"ה) **להמתין** ה"ה:

יד אברהם

היכר. ר"ל שאחר שופה ולא לא שדרכם נכר כל השנה. דאין לפרש דשמיה שניהם הוא נופה אסור. כמ"ש לחוש הטום ופומה בתמלא. דהוי היכר והפסת חלילה. ומביאם התו"ט ס"פ מלא לגליו ב' ב'

פת ויקנח בו פיו יפה יא **וכן בכל דבר שירצה**
יב חוץ מקימחא (ו) **ותמרי וירקא לפי שהם נדבקים**
בחניכין (פירוש מקום למעלה נוביח הבליעה קרוב לשינים) **ואין**
מקנחים יפה יג [ז] יד **ואחר כך ידיח פיו במים או ביין**
במה דברים אמורים יד **בבשר בהמה וחיה** יג **אבל**
אם בא לאכול בשר (ח) **עוף אחר גבינה אינו**
צריך לא קינוח ולא נטילה:

הגה (ד) [יא] ויש ממחמירין אפילו בכשר אחר גבינה (מרדכי בשם מהרי"ם וב"י בא"ח סימן קע"ג) וכן נוהגין טז שכל שהגבינה קשה טז אין אוכלין אחריה אפילו בשר שוף כמו בגבינה אחר בשר (וכן הוא בתה"ר) ויש מקילין ואין למחות רק שיעשו קנוח והלחה ונטילת ידים יז מיהו עוב (ט) להחמיר:

ג [יב] יח **אבל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו**
תבשיל של גבינה והנטילה ביניהם אינה אלא
רשות ויש מצריכים נטילה (שערים והגהות ש"ד) [יג] **אבל אם**
בא לאכול הגבינה עצמה אחר תבשיל של
בשר או הבשר עצמו אחר תבשיל של גבינה
חובה ליטול ידיו:

הגה (ה) יח [יד] (י) ושומן של בשר דינו כבשר עצמו (רשב"א סימן ש"ז ומרדכי והגהה ש"ד) [טו] ונהגו עכשיו להחמיר שלא לאכול גבינה אחר מבשיל בשר כמו אחר בשר עצמו ואין לשנות ולפרוך גדר (ארוך וב"י) יט מיהו אם אין בשר כמבשיל רק שנתבשל (יא) (יב) בקדירה של בשר מותר לאכול אחריו גבינה (שם) ואין בו מנהג להחמיר וכן נוהגין לאכול בשר אחר מבשיל שיש בו גבינה או חלב כ [טז] מיהו יש ליעול ידיו (יג) ביניהם ואפי' לא יאכל בשר ממש רק מבשיל של בשר אחר מבשיל של גבינה אם נגע בהן בידיו (בשערים והג"ה שערי דורא) כא [יד] שמש המשמש בסעודה ונוגע באוכלין אינו צריך נטילה אלא אצריכו נטילה רק לאוכלים (ב"י בשם רש"י):

ד [יח] טו **מי שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך**
לבער מעל השלחן שיורי פת שאכלו עם הגבינה
[יט] טז **ואסור לאכול גבינה** (ח) **על מפה שאכלו בה**
בשר וכן להפך אסור (כן משמע בארוך) [כ] יז **וכל שכן**
שאסור להתוך גבינה אפי' צוננת בסכין שרגילין
לחתוך בשר ולא עוד אלא אפילו הפת שאוכלים
עם הגבינה אסור לחתוך בסכין שחותכין בה בשר:

מהם שילה יקדים ע"כ ומניחו ב"י סס: יב. חוץ מקימחא. כ"כ הטור ומשמע דבכל קימחא לא הוי קינוח וכן משמע בא"ח הפוסקים ותימה על מ"ש בעוא"ח מון מקימחא דשערי ועוד דבש"ס ר"פ כ"ה (דף ק"ה ע"א) משמע להדיא דבכל קימחא אסור ע"ש והדבר פשוט שע"ס הוא בעוה"ס ובלבוש שם לא הרגיש בזה וכתב בלשון הטור שם: יג. ואח"כ ידיח פיו. לאו דוקא דה"ה אם מקדים ההלחה וכמ"ש בס"ק י"א וכ"כ הב"י עצמו בא"ח שם על לשון הטור שהוא בלשון המחבר: יד. בבשר בהמה וחיה. ואף על גב דמיה מדרבנן כיון שבשרה דומה לשל בהמה החמירו בה: טו. שכל שהגבינה קשה. ומן הסתם אם היא ישנה ו' חדשים חשיבה קשה והכי איתא במו"א שם דין ג': טז. אין אוכלין כו'. וכתוב בספר מגרף לחכמה דף כ"ז ע"א דלפי מה שנתבאר בסעיף ג' דאחר אכילת בשר נוהגין להמתין שעה א' א"כ אפשר דגם הזוהר מודה שלא אסר רק בסעודה חדא ובשעתא חדא ודוק עכ"ל ולישנא דהזוהר פרשת משפטים' הכי משמע ע"ש: יז. מיהו טוב להחמיר. ומהרש"ל שם קרא תגר על המחמירים שהוא כמו מינות ואמר דוקא מהר"מ שבא מבשול לידו פעם א' החמיר אבל מי שלא בא לידו מקלה לא יכול להחמיר ע"ש שאין דבריו מוכרחים ואדרבה בדברי מהר"מ שם משמע איפכא ע"ש ודוק: יח. ושומן של בשר וכו'. ואפילו שומן של עוף דינו (כשומן) [כבשר] ממש כ"כ בא"ח שם ד"ד בשם המרדכי והגהת ש"ד וכ"פ בסימני מ"ח שם: יט. מיהו אם אין בשר כו' מותר. לקמן רים סי' ל"ה יתבאר דאפי' לאכלו עם גבינה מותר דהוי נ"ע גר נ"ע ונראה דהא דאשמועינן הכא דמותר לאכול גבינה אחר כך הייט אפילו מתבשל בקדירה שלא הודחה יפה דהוי קלת ממשות של איסור דבכה"ג אסור לאכלו עם גבינה כמבואר בשם ושרי הכא: כ. מיהו יש ליטול ידיו ביניהם. אף ביום לכ"ע דיותר נדבק בידים מגבינה עצמה כן הסכימו הפוסקים כמ"ש בא"ח שם דין ג': כא. שמש המשמש כו'. כ"כ גם הב"י בשם רש"י פ' כ"ה (דף ק"ז ע"ב) ובאמת לא דקדקו כלל דרש"י לא אייירי המש אלא לענין נ"י הרא"שונים לאכילה והוא פשוט בש"ס שם ומוסכם מכל הפוסקים כמו שנתבאר בא"ח סימן קס"ג שאין המאכיל צריך נ"י אע"פ שנוגע אבל מיס אמצעים בין מבשיל לגבינה או איפכא דטעמא הוא דנדבק בידים פשיטא דאין חילוק בין אוכל לנוגע ולא ליתמיטו חד בזה. לא ידעתי נמה סמכו בזה להא עיקר הקולא הוא דס"ל בהי"א שזכר רמ"א שהוא דעת התו' ולאבי"ה כמ"ש לעיל בשם מהרל"ו ושם הוזכר בפי' בתו' בלשון זה אלא אפי' לאלתר אם סילק ובירך שפיר דמי עכ"ל משמע דלא מהני ברכת המזון אלא כשכבר סילק עצמו מן הסעודה של בשר ואלו כאן לא סילקו עצמם מן האכילה אלרבה מכיים עצמם לאכילה אחרת וא"כ ברכת המזון לא מהני כלום נמצא שאין להם על מה שיסמוכו ועושים נגד דברי התלמוד לפי כל הדעות והיראת דבר ה' יחדול עצמו מלישב עם שאינן נזהרין בזה בסכינה אחת: (ד) ויש מחמירין אפי' בבשר אחר גבינה. פי' להמתין שם שעות ושיעור גבינה קשה שזכר רמ"א היינו שעברו עליה ו' חדשים או שהיא מתולעת כ"כ או"ה וכתב שם דאין איסור בבשר אחר גבינה דדוקא בעשה בשר שבפה מתאחר שעיקרו נקרא בשר שייך למגזר בו אטו בשר בחלב מ"מ מצד חסידות יש ליזהר ע"כ ונלע"ד (דאפי') לעשה הרמב"ם שזכרתי ברים הסימן שבאכילת גבינה אחר בשר הוא משום בשר שבין השיניים אבל בעשה שמושך מן הבשר שבפה לא איכפת לן אפשר לומר כאן בכל גבינה ליח איסור לאכול בשר אחריה דגם בבשר שבין השיניים לא הוי קרינן ביה בשר אי לאו דגלי לן קרא הבשר עודנו בין שייניהם כדאיתא בגמרא מ"ה בגבינה שבין השיניים לא הוי גבינה כלל ולעשה שזכרתי שהוא משום שומן פסיטא יש לאסור גם בגבינה מותלעת שעשה שלה נמשך בפה זמן רב א"כ יש להחמיר אבל נלע"ד דדוקא בגבינה מותלעת יש להחמיר כן והוא מדינא מעשה שזכרנו אבל בגבינה ישנה ואינה מותלעת ולא נעשה מחלב אשר הועמדה בקיבה כדי להקפיא החלב רק נעשה מחלב בעלמא ונמייבשה או אוכל חמאה אין להחמיר בזה יותר מקינוח ויקור שיניים והלחת פה וידיים כי אם שנוהג בתוספת פרישות וזהירות כן נלע"ד: (ה) ושומן של בשר כו'. וכתוב בא"ח כלל ע"ז בשם הגהת ש"ד דאפי' בשומן אווז יש להחמיר כן ובב"י בא"ח סי' קע"ג כתב בשם הגה' מיימון דמרק של בשר יש לו דין בשר ורבי' יונה פ' אלו (ה)דברים כתב דיש לו דין מבשיל של בשר הואיל והוא גלוי אבל אם בעלמא ונמייבשה או אוכל חמאה אין להחמיר בזה יותר מקינוח ויקור שיניים והלחת פה וידיים כי אם שנוהג בתוספת פרישות וזהירות כן נלע"ד: (ו) ותמרי וירקא לפי שהם נדבקים בחניכין. פירוש מקום למעלה נוביח הבליעה קרוב לשיניים. ס"ל דבכל דבר שירצה אינו מקנח יפה ואינו מקנח אלא בדבר שנדבק בחניכין ולא בדבר שנדבק בשיניים ולא בדבר שנדבק בלשון ולא בדבר שנדבק בחיך ולא בדבר שנדבק בשפתים ולא בדבר שנדבק בחוטם ולא בדבר שנדבק בעינים ולא בדבר שנדבק בגבות ולא בדבר שנדבק בלחי

ין דבמה המ"ז ועיקר. ועיין לקמן בסימן קמ"ג ס"ד וסי"ח וכס"ס ק"ה וכמ"ש לשם בס"ד.
בב"ח בתשו' בסי' קמ"ג על קדרה של גוי שבעמידו בה חלב שחלבו גוי אם מותר להעמיד
דרה חלב שחלבו ישראל והשיב החלב שחלבו גוי אסור וכשמעמידו הגוי בקדרה הקדרה בולעת
לב האסור לפי שהן מהממין החלב על האש בשעה שמגבינן ונאסרה וכשחזר ישראל ומעמיד
ב יומתם ע"ג האש הקדרה פולטת ונאסר במעמיד בקדרה אסורה ובדיעבד מותר לבתר
בלאיסה אינן ב"י. וגם טוב להזהר מלגבן בקערות שלהם מחמת זה ע"כ:

סימן פח

[א] אסור להעלות על שולחן וכו'. כתב הר"ן בפ' ג"ה בשמעתתא דריתה הבילו הב"י
בהתמיהו בגבר וחלב יותר משאר איסורין שאם אוכל עם הגוי על השלחן מעלה עליו הן נאך
צריך מש"כ בגבר בחלב דמשום דלא בדילי איגשי מינה מפני שכל אחד היתר בפני עצמו החמירו
הבפ"ק דשבת בהיבשה לן נדה מהו שתיגן עם בעלה ע"י היכר ובשינן למפסט' מהא דקתני
כב גבינה לא עולה ולא נאכל ל"ק דהתם נמי אשתו לא בדילה מינה בולי שבא והוי דומיא
לב וכן מ"ש הרא"ש בפי' לנדרים דף מ"ה גבי המוכר הגאה מחבירו אוכל עמו על השלחן
הדשין שמה יאכל עמו דמיון שהבילו מסחמא פוגאים זה את זה טפי מב' אכסנאים אאוכלים
ן אבל זה בגבר חם בגינה ע"כ. והבילו הב"י לקמן בסי' רכ"ז בודאי אינו סותר למ"ש הר"ן
אבר הוא אלא לאיסו קאסר אנפשיה בגדר הוי דומיא דבגבר בחלב וכן תירץ בש"ך. ותדע דאל"כ
ם לגרין הא דאמרינן בפ"ק דשבת ובפרק בתרא דע"ז לך לך אמרינן נזירה אסור לבריאה
: וי"ש לבעלותו על השולחן דאסיר אלמא אף בשאר האיסורין אסירא העלאה אבל אכילה אלא
אבק. וכן הא דכתב הרשב"א בתשו' ס"ס קע"ז והבילו הב"י בא"ה בסי' ת"ב דעכו"ם הבא
ר לבית ישראל אסור להעלותו עמו על השולחן ל"ק משום דאמרן לא בדילי איגשי מינה בולה
ר לבגבר וחלב ובלאו הכי אסרינן אתם אפילו בהפסק מפה דמיון דאמרן בתשבו דאוק הוא שלא
אירע אחד משל עכו"ם בשל ישראל אלא דבמאי דכתיבנא ניחא דלא פליג הא"ש שהביא הב"י
ד לבבו"ם להעלותו עמו על השולחן זה מלה וזה ממן דומיא דב' אכסנאים דאלמא דאף בעלמא
ש דאמאס דבגבר בחלב והשתא ל"ק מידי וכדכתיבנא והא ודאי קשיא מדאמרן במסכת אלה אלה
לב שם אחר על השולחן ואיתמא לכל בהן שילאה מכלל דאלה א"י אינה נאסלת עם הזר על השולחן
ר"ש כ"ש דאף אלה אלה מ"ל נאמרן נזרינן העלאה אבל אכילה אלמא דאף בשאר האיסורין גזרינן
ברך דבלאסם שיך לאיגזר טפי משום דעל הלאם יהיה האדם והכ"ג כתב הרא"ש בפרק אין
מבשלין גבי בישול עכו"ם והבילו הב"י לקמן ר"ס קי"ד ע"ש ע"כ. ודברו נכונים:

[ב] בשני בני אדם המבדרין זה את זה בו'. כלומר בשם היכר ואפשר בשיאסר בחופן
ם עוד אחד מהם ליקח ממה שלפני מבירו ולאכול: [ג] אפי' הם מקפידים זה על זה
ב סכור וכן דעת הב"י בא"ה בסי' קע"ג והרש"ל חולק ומתיר בשני בני אדם שאינם אחין
ידע זה אם זה מקפידים ואין דברו גרלין דמלי דמבעייא לן באחין ומקפידין הייו לומר
ד"ל לא בשיטא ליה לאיסורא ומי פשטינן דלא פליג רבנן שלא יאמרו כל הפרקין אסורו כו'
ובתב הש"ס בשני בני אדם אף שאינם אחין כל שמבירין זה את זה אסור דלא פליג רבנן במבירים
הפרוסים ז"ל: [ד] אם עשו שום היכר וכו'. ובטור כתב ר"ח אם יש לאדם הולא' אחת
ב היכר ב"י היכר שעושין ביניהם ע"כ משמע דבאין לאדם הולאה א' יש להם היתר ע"י היכר
דאיסור יבשיל עליו הב"ח דמדברי התוספו' והרא"ש והמרדכי משמע דלשיטה זו כל שמבירין זה
מבדיל לבו בשלו הו"ל הולאה אחת ואסורין ואין לאדם היתר כלל ע"י הפסק שבמביים ע"כ ויפה
אבל בשם דבריהם הרי משמע ובש"ך כתב דיש לאדם הולאה אחת שבתב הטור לא דוקא אלא
מדאם זה אם זה ודאוק הוא שהפוסק הו"ל לפרש ואפשר שהטור הוקשה לו לשיטה זו למה
בן בשיטה דהיינו הולאה בנרישתא והו"ל למתני ולא אסרו אלא במבירין ונפיק פטור ז"ל דהא
בשבתא בשם ס"ד היינו לומר דא"ה שהכל תלוי בהולאה בין מבירין בין שאינן מבירין ותשבינן
ן בשבתא אמת דהיינו שמבירין זה את זה ויש לאדם הולאה אחת ולא בלא היכר ביניהם מיהו
דל בלא לאדם הולאה אחת אבי' אלא שיש יהיה לאדם הולאה אחת אסור אלא מיהו בשיש היכר ביניהם
דיון בלא לאדם הולאה אחת לא השבינן ליה לאיכר אפשר ביניהם ומיהו דכאשון לאדם הולאה א'
: היכר ב"י היכר. ומיהו לענין דינא הטיקר בפשר המתבר דאפילו יש לאדם הולאה אחת מהני
ן דשם הפרוסים ז"ל: [ה] כלי ששותין ממנו בו'. והב"ח פשק דאם בותפין ממנו אלא הר
נרא בשאר דברו לשיות על השולחן ואינו מתוור אלא העיקר כדברי הרגה וכן דעת הרב בב"י:
נתנו בם מנורה בו'. פי' בשאין דרכו לשיות שם. הא לאו אמי אלא הר היכר וכ"כ ז"ל:
ב שהתאבל נדבק בבלי בו'. לפי זה אף שאם אכסנאים ובב' שולחנות אסיר ובדור הוא.
וכ"כ הפרוסים ז"ל:

סימן פט

[א] אפ' של חרס ונקי בו'. מבשלין בהלאים בשאין לאכל אם אינו אלא אלא
לא ובל' שבקר בשבת לאבדה אם בשבת אבל אבדה אבל אבדה אבל
ת אם אמר אמר לאכל לאבדה אם אבדה אם אבדה אם אבדה אבל אבל
ש אבר אבר אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל אבל
ם אבר

שפתי דעת

כ"ח ובמנחת יעקב כלל ע"ו אות ג' שעמדו בזה והלבוש כאן השמיט קינוח והדחה ובאו"ח קע"ג הזכיר כ"כ הל"ח ולדברי הש"ך אות ז' אתי שפיר דכאן בהמתנה שעה אין צריך קינוח והדחה ובאו"ח מיירי מיד משום הכי בעי קינוח והדחה ועיין באות ז' ומיהו המנהג הפשוט ו' שעות וברכת המזון:

ו) **וברך.** כתב הש"ך והוא הדין אכל בשר בלא פת בעינן שיברך ברכה אחרונה וכתבו אחרונים הוא הדין למאן דנזהר מלאכול בשר אחר גבינה מטעם הזוהר הביאו הלבוש באו"ח קע"ג שהפליג מאד בחומר זה נמי צריך לברך ברכה אחרונה אחר החלב ובשבועות נוהגין לאכול מאכלי חלב ומברכין ברכת המזון ואח"כ אוכלין בשר:

ז) **צריך.** הש"ך כתב בהמתנת שעה אין צריך קינוח והדחה דלא כט"ז אות ב' ולשון מהרא"י שכתב על אותן שממתינים שעה א' מי ימחה בידם שסומכין על תוס' דמפרשים מסעודה לסעודה ע"י ברכת המזון א"כ וודאי די לבא מן הדין להיות כנידון בקינוח והדחה ובת"ח שם אף בירך לאלתר לא הזכיר הר"ב קינוח א"כ אין ראיה משם ועמ"י שם ואפשר הש"ך סובר דודאי הנוהגין להמתין שעה הוא כסברת התוס' דמסעודה לסעודה לאלתר שרי ואפילו הכי בעי קינוח והם ממתינים שעה הוא במקום הקינוח דתו אין מושך טעם:

ח) **וכן כו'.** וכן הלכה והמנהג דממתינים ו' שעות ואין לפרוץ גדר עיין ש"ך וגם כן בעינן סילק וברך ברכת המזון הא לא"ה אפילו כל היום לא מהני:

סעיף ב **ט) וכלבד כו'.** עיין ש"ך ומיהו לפי המנהג אף ביום נוהגין לרחוץ הידים אלא בשעת הדחק שאין לו מים בסמוך נ"מ בזה:

י) **צריך.** עיין ש"ך הסכים דוקא מים ולא שאר משקין וקצת אחרונים מקילין ומיהו מים אחרונים אין נוטלין ע"ג קרקע ומים אמצעים נוטלין ע"ג קרקע:

יא) **וצריך.** עיין ש"ך דאיזה שירצה יקדים. ויש נוהגין לשרות פת במשקה ואוכלין ועולה במקום קינוח והדחה וטוב לעשות כל אחד בפני עצמו ועיין לבוש:

יב) **הוץ מקימחא.** כתב הש"ך כל קמח לא מהני ולאו דוקא דשערי. ומ"ש בשו"ע תמרי וירקי עיין כנה"ג בהגהות הטור אות כ"ט די"א שאר פירות נמי לא והעלה דשאר פירות הוה קינוח וכן הוא בר"מ פרק ט' ממאכ"א הל' כ"ו ודע שהפרי תואר אות ז' כתב דהקינוח שיבלע דוקא לא שלועס ופולט ואני תמה שבר"מ מבואר ההיפוך בולע או פולט יע"ש וכן משמעות המחבר לועס אלמא הקינוח הוא בלעיסה וכדאמרן (°):

יג) **ואה"כ.** עיין ש"ך הביאותיו לעיל. עיין כנה"ג בהגהות הטור אות כ"ט חולק על הש"ך במ"ש בשאר משקין לרחרן ידיו מהני הרץ מים רותחין דלא מהני דא"א להעביר הזוהמא במים רותחין והיינו יד סולדת בו יע"ש:

יד) **בשר בחמה וחיה.** כיון דשוה לשל בהמה החמירו בה יותר משל עוף. עיין ש"ך:

טו) **שכל.** עיין ש"ך דלא כט"ז משום דגבינה נמי מיקרי גבינה בין השיניים וכמ"ש

טז) **אין.** עיין ש"ך ושאר אחרונים החמירו בשש שעות כזוהר והפר"ח היקל בשר גבינה לאכול ע"ש באות ט"ו וכבר נהגו להקל ע"י סילוק ובהמ"ז והיינו כל שאין גב אבל גבינה קשה ראוי להחמיר שש שעות:

יז) **מיהו.** עיין ש"ך דהעלה דכן ראוי וכבר כתבנו בזה. ושומן אוח נמי ראוי להחמיר שש שעות עיין לבוש או"ח קע"ג והעולם מחמירין:

סעיף ג יח) **ושומן.** אפילו של עוף נמי ש"ך וכבר כתבנו למעלה:

יט) **מיהו.** עיין ש"ך אף דלקמן כתב הר"ב דיש מחמירין בצלי וכישול שלא לאכול ב הלכה מ"מ הא הב"י בא"ח סי' קע"ג כתב ג"כ דנוהגין היתר בנתבשל בקדירה של בשו מאי איריא זה אחר זה אפילו בבת אחת שרי אלא ע"כ בטוח בעין א"כ הוא הדין לו אמת ובמנחת יעקב שם אות י"ג הקשה על הש"ך ולמ"ש אתי שפיר:

כ) **מיהו.** עיין ש"ך ועיין פר"ח מי שאוכל במזלג אין צריך לרחוץ ידיו ומ"מ הנכון בדבר שאין טורח:

כא) שם. עיין ש"ך תמה על הב"י והר"ב והעלה דצריך נטילה בין תבשיל לתבל מ"י כלל ע"ו ועיין כר"ו מ"ש בזה ליישב:

סעיף ד **כב) מיהו.** עיין ש"ך וכפי הנראה דלחתוך לחם בעינן נעיצה וכן כתב בתור דלא כט"ז שכתב בקינוח סגי דאינו דלכתחלה צריך כו' דוחקא לחוד אסור. ומשמ גבינה אף ע"י נעיצה אסור מדלא כתב רבותא וכן משמע לשון רמ"א דעלה קאי דב בסכין איסור קיל טפי משא"כ מבשר לחלב שמא ישכח והולך אט"ז ובתרתי דלא כ קינוח אף דהוה נ"ט בר נ"ט מ"מ לכתחלה אסור לאכול בחלב אף להמחבר בצ"ה ול. מהני נעיצה ועיין כר"ו כתב שם דהוה נ"ט בר נ"ט ויש לעיין ביה:

צ סעיף א **א) הבחל.** עיין ש"ך דהר"ב בסעיף ב' חולק אמ"ש המחבר כאן ולא אומרים אף שבא הפלוגתא בפירוש כדי לקצר. ומ"ש וי"א בס"א ששם מקו

ב) **בין של קטנה.** ובכל דיני כחל אין חילוק בין הניקה או לא הניקה. ש"ך ופוסקים

ג) **בפני עצמו.** כתב הש"ך לאו דוקא אלא כל שאין בשר אף שיש ירקות ופשוט הו מים או ירקות כל שלא נתן בשר אחר טעם בכחל שרי לדיעה זו שהוא דעת הר"מ ו ודע דכחל שנאסרה מותרת בהנאה והוא פשוט דכל בב"ה שאין אסור מן התורה מות עיין סי' פ"ז בהג"ה:

ד) **משערין.** כתב הש"ך דבכולה משערין דלא ידעינן כמה נפיק מיניה ופשוט הוא אל המחבר כמו ס' בכחל היה מקום לטעות ולומר דבחלב שיש בכחל משערין והא דל

משבצות זהב

ודע דאם לועם לתיעוב מבשיל שיש בו שומן לגאורה לכל הפירושים אין צריך להמתין דמושך ליכא כיון דלא אכל וכן שיניים ליכא מכל מקום יש להמתין שם שעות משום לא פלג (°) ושרלא-קדושים ואין לפרוץ גדר. והני שם שעות הם אלק מכ"ד מעת לעת לא זמניות וכן כתב הכנסת הגדולה בהגהות הטור אות ו' דודאי אין לומר בזמנות החולף מתעכל מהר והוא פשוט:

ב) **אחר.** עיין ט"ז ומוכן כוונתו דמי שהוא בן תורה אין לאכול גבינה אחר בשר עוף כ"א אחר שם שעות ולאו לגעור בו אם אינו עושה כן וגם צריך סילוק וברכת המזון ואם אכל בשר בלא פת צריך ברכה אחרונה ומאן דאין בן תורה ומיקל נשעה א' עכ"פ בעי הדחה וקינוח הפה דקולא זו נמשך מתוס' דסעודה אחרינא היינו ברכת המזון שהביא הר"ב בהג"ה דלא כש"ך אות ז' דמחלק בין המתנת שעה א' דאין צריך קינוח והמעיין בד"מ שהביא לשון מהרא"י משמע דהמתנת שפה הוא להחמיר ולא להקל וזה יולה כט"ז:

ג) **אבל.** הט"ז מצריך דודאי איסור גמור לכתחלה לברך ברכת המזון על מנת לאכול גבינה אח"כ ומיהו המנהג שאין אוכלין פת בלא שעות אבל בתר גבינה רכה ראיתי מקילין קצת וסומכין על קינוח והדחה ואפילו מאן דמחמיר מנהג (נשבועות) ברכת המזון על סעודת הלב ומכינים עצמן לאכול בשר אח"כ כיון דהוא גופא חומרא הכו דלא לוסיף:

סעיף ב ד) **ויש.** עיין ט"ז גבינה מתולעת ואוכל התולעים הוה כמו בשר דמושך זמן וכן הועתדה בקיבה שחרף וחזק (כמו גבינה שקורין וואלכי"ש קנו) ראוי להמתין שם שעות הואיל שמלוחה וחזקה שהועתדה בקיבה מושך טעם ולדבריו גבינה מפרה אף שהיא קשה ונשאר בין שיניו אין צריך להמתין דלא מיקרי גבינה בין שיניו אמנם הפר"ח חולק ואמר דגבינה בין שיניו נמי מיקרי גבינה יע"ש וכן ראוי להחמיר בגבינה קשה עיין ש"ך אות ט"ו:

סעיף ג ה) **ושומן.** עיין ט"ז ורוטב של בשר יש המלוקת אי דומה לבשיל שנתבשל בקדירה (פל) [עם] בשר אי דומה לבשר עצמו והמחמיר תבא עליו ברכה ומיהו כשהוא עב דש בו מיחוי בשר דינו כמו בשר וצריך שם שעות:

סעיף ד ו) **מיהו.** עיין ט"ז לחתוך לחם בסכין בשר לאכול בחלב די בקינוח הסכין דכל שאין שמנונית בשר אין מפליגו בלונו אבל דוחקא אם לא נדבר חריף עיין סי' צ"ו אם כן משמע אף בסכין איסור בני בקינוח ויעיין ש"ך אות כ"ב לכתחלה י"ל דאסור כי אם על ידי נעיצה ויעבד קומכין לומר דבלונו אין מפליגו על ידי דוחקא עיין בתוספות חולין מ':

ז) **אבל.** הט"ז כתב דלחתוך לחם שרי ע"י קינוח ומיהו העולם מחמירים אם לא בשעת הדחק ובדרך. כתב הלבוש ס"ד מהגין לעשות סימן בסכין חולב ובסימנך חרפי חלב ולא יעשה הסימן בשל בשר פן יבוא אחר להשתמש בו חלב כיון דרובן חוזרין של חלב יע"ש והמעלה סכין חרוב בחומר של יהודים והאי של חלב הוא ולענין להגעיל כלי מבשר לחלב והוא הדין לגבן אסור עיין מה שכתב בסי' כ"ג (°):

צ סעיף א **א)** מותר. עיין ט"ז. כל פעיף זה סוף לשון מתבדים דל ומרבה בדבר בלבד בדבר נמלה דיבוס ומ"ש בס"ש בס"ך אות ל'. והכה דעת מתבדים דאבר שהרה מתוקן אל לי מרי מלל מבל אבל שמוטה בעין בקדירה על בשר בשלא שמבטל אבל אי אבל מ מרי מלל בשר כל עשין עשר בשר בקדירה אבל בשר בשר לגר בקדירה אבל בשר בשר אבל אבל אבל

ב אכל גבינה וכו' וביום אין צריך וכו'. כ"ז ריש פרק כל הבשר וכתב בהגהת מיימו"י לשם (פי' ו) על שם המור וזרוע (ח"מ סי' תם סו.) ובמבשיל של גבינה צריך נטילה אבל ביום לפי שנדבק יותר מגבינה עצמה אין צריך נטילה אלא בלילה עכ"ל: ומ"ש ר"ביטו דמקנח והפה"ב מדיה. בשערי דורא (שי' עו) על שם י"י הבטור כתב מיפקא דלאמר שאכל גבינה היה עושה הלחם לידיו ולפיו ומשיס אצבעו לתוך פיו כדי להסיחו יפה ואע"כ היה עושה קינוח בפה לבד ובהגהת מיימוני (מאכ"א פ"ט הכ"ו אות ג) על שם מהר"ם (תשו' דפוס פראג סי' מקלא) אין צריך לדקדק בקינוח הפה והלחם אלא מיזה שיאכל יקדים עכ"ל:

ג וכתב הרמב"ם במה דברים אמורים. טעמו דמדמני אגבא עוף וגבינה נאכלין באפיקומן משמע דוקא עוף ולא חיה ואע"ג דחיה ועוף שניהם מברכין אפילו הכי יש להחמיר בחיה דבשר חיה דומה לבהמה ואינו ניכר והרוחה מצוי שהוא בהמה משא"כ בשר עוף דניכר ולא אמא למיעבי בבהמה וכן כתב (הגהות סמ"ק סי' ריג אות ד) יש לרחצם אף ביום לפי שפעמים שהגבינה שמנה ונדבקת בלחלוחית הידים ולאו אדעתיה וצריך לקנח פיו ולהדיחו (ג). והקינוח הוא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה (ג) וכן בכל דבר שיוצה חוץ מקמחא ותמרי וירקא לפי שהם נדבקים בחניכין ואין מקנחין יפה ואחר כך ידיח פיו ביין או במים. ויש נוהגין לשרות פת ביין או במים ולאכלו והוא עולה בשביל קינוח והדחה ויותר טוב (ד) להיות כל אחד ואחד בפני עצמו. (ה) [א] וכתב הרמב"ם במה דברים אמורים

גבינה אחריו עד שישהה כשיעור שמזמן סעודת הבוקר עד סעודת הערב שהוא שש שעות ואפילו אם שהה כשיעור אם יש בשר בין השינים צריך להסירו (א) ובתוך הזמן אפילו אין בשר בין השינים אסור לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפי זה הטעם אם לא אכלו אלא שלעסו לתינוק אין צריך להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוציא טעם. (ב) והרמב"ם נתן טעם לשהייה משום בשר שבין השינים ולפי דבריו לאחר ששהה כשיעור מותר אפילו נשאר בשר בין השינים והלועס לתינוק צריך להמתין וטוב לאחוז בחומרי שני הטעמים: ב אכל גבינה מותר לאכול אחריו בשר מיד (ב) ובלבד שיעיין ידיו יפה שלא יהא שום דבר מהגבינה נדבק בהן לפיכך אם הוא לילה שאינו יכול לעיין אותם היטב צריך לרחצם וביום אין צריך והי"ר פרק כל הבשר

ומנמיס דן גרר לחו לני פמקיס עכ"ל ומלרמות הרים (הלי אסורי מאכלות סי' קפ) כתב דברים אלו בשם הרשב"א (שו"ת ח"ב סי' עו) ומאר כך כתב בשם בעל המלחמה (סי' ע, ורש סי' עח) שרבינו שמשון היה מתיר בקכין של בשר לבמוך בו לטש ולאכול עם גבינה משום דהוי נ"ט בר נ"ט אבל לבמוך בה גבינה ולאי אמור אם לא נעלה בקרקע עבר פעמים אז שפשפה בחצן רך אז בפחם ומיהו אלא קינוח אפילו לחם אמור מפני שמנונית שעליו ומעשה בא לפני ה"ר שמשון שמתכה שפחתו בקכין של בשר גבינה של גרס שהומחה אבל האש ואמר הרב שהקכין בשר ואין צריך אלא הדחה כדין לוגן דהאי ומי כלוגן דמי כיון דאין יד סולדת בו עכ"ל: כתב רש"י בפרק כל הבשר (קז: ד"ה דערד) על שמש המשמש בסעודה אע"פ שנוגע בסעודה לא איכפת לן שלא הגריכו נטילה אלא לאוכלין לא לנוגעין:

דרכי משה

(א) וכתב הר"ן (דף תשי"ו ע"א) (חולין לז: ד"ה אמר) ומיהו שוב אין צריך לשהות עוד דשיעור שש שעות מאכילה ראשונה השבינן ליה ומיהו קינוח הפה מיהת משמע דבעינן עכ"ל: (ב) במרדכי ריש פרק כל הבשר (סי' תרפו) תשובת מהר"ם (דפוס פראג סי' תרטו) פעם אחת מסעודה לסעודה מצאתי גבינה בין שינים גזרתי להחמיר על עצמי בבשר אחר גבינה כמו בגבינה אחר בשר ובבשר עוף אני מיקל עכ"ל ח"ל האיסור והיתר הארוך כלל מ' (דן ה יו) אכל גבינה רך קודם שעברו עליו ששה חדשים או שאר מיני חלב מותר לאכול בשר מיד באותה סעודה ע"י קינוח והדחה לידיו ולפיו אבל אם אוכל גבינה ישנה לאחר שעברו עליו ששה חדשים ה) או גבינה המתולעת אע"פ שאין איסור בדבר מכל מקום מידת חסידות שלא לאכול אחריו בשר באותה סעודה כתשובת מהר"ם עכ"ל וכן הרבה נוהגים שלא לאכול בשר אחר גבינה קשה הנדבקת בין השינים כמו שאין אוכלין גבינה אחר בשר ובית יוסף כתב באורח חיים סימן קע"ג (קנג. ד"ה ויש) ויש מחמירין שלא לאכול בשר אחר גבינה באותה סעודה וכן יש בזוהר (משפטים קנה.) דיש להחמיר בדבר ולכן יש להחמיר אף בבשר עוף אחר גבינה ואילו ראה מוהר"ם דברי הזוהר לא היה מיקל בבשר עוף עכ"ל שם והביא שם דברי הזוהר בזה: (ג) כתב בית יוסף סימן קע"ג באורח חיים (שם ד"ה ומ"ש ואחר) וכן כתבו הרא"ש (פכ"ה סי' ה) והרי"ף (חולין לז:). והרמב"ם (מאכ"א פ"ט הכ"ז) והרשב"א (תוה"ק ב"ג ש"ר פו., ארוך פז:) סבירא להו דסגי בקינוח לבד והעולם נהגו לקנח ולהדיח וכן נכון לעשות כדברי המחמיר בדבר שאין בו טירחא עכ"ל:

פרישה

(ג) והרמב"ם נתן טעם לשהייה כו' עד שותר אפילו נשאר בשר בין השינים. הטעם לכבר מעולל הוא: (ג) וכן בכל דבר שיוצה חוץ מקמחא כו' לפי שהם נדבקים. פירש רש"י לפי שהן לכן ולנקין נמיך פכ"ה דף ק"ה: (ד) להיות כל אחד בפני עצמו. עיין בתוס' הריש סימן קע"ג שכתב שם ז"ל ואחר הקינוח ידיח פיו שתי פעמים הלי שתי פעמים הוא ע"ם ן) שהרי כאן לא הזכיר רמיז מבנה ז' והטעות נמשך מזה שהיה כמוב בספרי הגור עד"ע והוא מוטריקון בפני עצמו והטועה מבר שהוא ג' פעמים ועיין מ"ש מזה עוד שם בתורת הריש (פרשה פוה ה, ורשה פוה י): (ה) וכתב הרמב"ם במה דברים אמורים באוכל בשר בהשהה וחזיה אחר גבינה. ומע"ג דלמב"ם פסק דאיה ג"כ מדרבנן כמו עוף אבבר שטעמו שבשר היה דומה לבהמה ואחי לאמלופי ועיין לרשה:

דרישה

שם [א] וכתב הרמב"ם במה דברים אמורים כו' אבל אם אוכל אחריה בשר עוף אין צריך לא קינוח ולא הדחה בו'. בפרק כל הבשר דף ק"ד תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקומן כלומר דרך הפקר שאינו נזהר לקנח פיו וליטול ידיו ביניהם ומפרש הרמב"ם

הגהות והגרות

ג) שם בחשובה נוסף "ועי"כ אנו נוהגין לשמור עצמנו מזה": ד) לפנינו בגמרא ליתא תיכת אבטיח, אבל הובא בר"ף וברמב"ם המ"א פ"ט הכ"ד. תייק פרי מגדים סימן צו שפתי דעת ס"ק כא: ה) ע"ה הנוסח בד"מ הארוך כתי' וכאיסור והיתר הארוך ובתורת השאת (כלל עו דין ב). ובד"מ הקצר והארוך שבדפוס הגירסא ר"ב חדש. והיא טעות מוכחת שהרי בראש דברי האו"ה כתוב גם בגירסתם "אכל גבינה רך קודם שעברו עליו ששה חדשים". וכן כתבו הס"ז (ס"ק ד) והש"ך (ס"ק טו):

ו) עיין בנסת הגדולה בהגהת הטור אות לא שכתב שבוק בשני דפוסין של הטור ולא כתוב בהם שתי פעמים:

כבשר אחר דכתיב הבשר עודנו בין שיניהם ג).
ולכן אם היה לו בשר בין שיניו היה נוגע
עתה בחלב או יבלעם יחד ויאכל בשר
בחלב:

ו **ואין** לחלק כלל בין בשר בהמה חיה ועוף
דקרא בבשר עוף נאמרת וכ"ש בשר
בהמה וחיה וכ"כ בסמ"ק [ג] שקיי"ל כב"ה
דבשר בהמה חיה ועוף אסור בחלב
מדאורייתא וכן יש להחמיר בבשר חיה ועוף
כבשר בהמה בכל מילי עכ"ל:

ז **וכתב** בי"ד אבל באותה סעודה אפילו
לא יהא דבר בין שיניו אסור
כדפרשי' לפי שהבשר מוציא שומן והלכך
הלועס בשר לתינוק אפילו לא אכלו צריך
ג"כ להמתין עד סעודה אחריתי עכ"ל. והכי
נהגינן:

ח **אבל** אם אכל מקוד' החלב או גבינה
חדשה שלא עברו עליה ו' חדשים
או כל מיני חלב מות' לאכול מיד בשר
אחריו אפי' באותה סעודה עצמה ע"י קנוח
והדחה לידיו ולפיו. (וכ"כ בשערים דמוהר ע"י
קנוח והדחה). ויכניס אצבעו בפיו כדי להדיחו
יפה יפה ויאכל דבר המקנח ושותה אח"כ
יין או מים דכך נהג ר"י הבחור (וכ"כ בשערים
שכן עשה ר"י). וכתב מהר"ם אין נפקותא איזה
מהן יקדים ההדחה או הקנוח וכל דבר ראוי
לקנח בו חוץ מן עשבים ותמרים וקמחים.
וסימן יצא עת"ק מפיכם. דהירקות רכיכין
הן. ותמרים וקמחים נדבקים יפה. ונוהגין
לשרות פת ביין או במים ואוכלו. או אוכל
איזה פירות ושותה אח"כ והוא קנוח מובחר.
(וכ"כ בשערים דכן נהג ר"י הזקן):

ט **וכתב** בסמ"ק ואין חילוק בין שאכל
גלילה או ביום אע"פ שרואה ביום
שאין דבר נדבק בידיו שמא נדבק שמנונית
הגבינה בידיו ולאו אדעתיה עכ"ל א):

י **אבל** אם אוכל גבינה ישנה שעברו עליה
ששה חדשים. וכן כל גבינה (המתולעת)
אע"פ שאין איסור בדבר דהא אין נדבק
בשיניים ואפילו אם תדבק בודאי לא מקרי
גבינה כמו הבשר שבין השיניים. מ"מ מדת
חסידות ופרישות ונכון לכל בעל נפש שלא

הגהות

ג) ומין מילוק בין בשר עוף לבהמה, מהרא"י ז"ל ש"ס:
א) וכשערים כ' לכיוס ח"ל נטילה אלא הדחה וקנוח הפה.
כמה ח"ו נפש רשב"ם שאם אכל מנשיל של גבינה ולא
לאכול מבשלין של בשר לריך נטילה אפי' ביום. ופי' בהג"ה
ובאמר"י הטעם משום דמבשיל נדבק יותר מגבינה עצמה.
כן סמהג לעטל ידיו אפי' ביום לאחר כל מאכל של חלב ואם
יש לחקל שלא להלריך נטילה זהו דוקא מגבינה עצמה שהיא
יבשה וקשה ולא כשום מאכל חלב ולא במבשיל, מהרא"י ז"ל:

זר זהב

[ג] שקיי"ל כב"ה **דבשר** חיה ועוף אסור בחלב מדאורייתא וכו'. מ"ש שקיי"ל כב"ה נראה כן מד' רש"י בשבת ד' י"ג שזהו טעמו של ב"ה מדב' רש"י שם בטעמו של ב"ש דסברי עוף עולה עם הגבינה על השולחן וכ' רש"י משום דסברי בשר עוף בחלב דרבנן ומוכח דלב"ה דסברי שאינו עולה טעמיה משום שהוא מדאו' וכ"כ התוס' בחולין ק"ד ע"ב בד"ה עוף שכ' וז"ל ואע"ג דתני אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן דילמא משום דסבור ב"ע בחלב לאו דאורייתא ולא קיי"ל הכי עכ"ל וכ"כ עוד בד' קי"ג סוע"א ד"ה בשר וכ"כ בס' יראים מצוה קמ"ט בסופו ולפלא שבבהג"ו כ' בשם היראים להיפך וכ"ג מד' הרוקח סי' תס"ט שכ' בסתם כל הבשר אסור לבשל בחלב חוץ מבשר דגים וחגבים משמע אפי' עוף וכן בכל הסי' שם אינו מזכיר שיהי' שום חילוק בין בהמה לעוף ומעתה סרה תלונת הש"ך על הב"ח בסי' פ"ז סק"ד שרוצה להחמיר גם בבשר עוף שהוא דאורייתא כי אף שבאמת רוב הפוס' סברי שהוא רק דרבנן מ"מ כיון שרש"י בשבת והתוס' חולין בב' מקומות והס' יראים והרוקח ואו"ה ורש"ל כתבו שהוא דאורייתא וגם המרדכי בר"פ כל הבשר כ' דלא איפשיטא בגמ' אי דאורייתא אי דרבנן בוודאי יש להחמיר ומ"ש התוס' בביצה ד"ו ע"ב שהוא דרבנן הוא רק לפום ריהטא שלכאורה יש להוכיח מזה שהוא דרבנן כתי' בה"ג ולכך כתבו וקשה אמאי פשיטא לי' כ"כ וכתבו שבו"ע מודים שביצים ומורסא ותחלה רחלב ועי' רמב"ן ורמ"ל ונראל' אחרי'

לאכול אחריו בשר באותה סעודה אפילו
בקנוח והדחה לפי שממשיך ג"כ הטעם שלו
בפה זמן ארוך יותר מביצים המטוגנין בשומן
אווזות שהעולם נזהרין מלאכול אחריהם
גבינה ונמצא שאוכל טעם בשר בחלב יחד
ונראה ג"כ כאלו אכל בשר וחלב יחד. ועוד
דהא כתב במרדכי פרק כל הבשר דמה"ט
גזר מהר"ם ז"ל בעצמו להחמיר בבשר אחר
גבינה כמו בגבינה אחר בשר לפי שפעם
אחת מצא גבינה בין שיניו מסעודה לסעודה.
ומיהו איסור מיהא ליכא דדוקא טעם הבשר
שבפה נקרא טעם מאחר שעיקרו מיקרי בשר
ושייך לגזור בו אטו בשר בחלב:

יא **ובא"ז** מייתי מהירושלמי מפרק אלו
דברים שאדם יוצא בהם י"ח
בפסח הדא אמר האי מאן דאכל חובץ ובעי
למיכל קופר בעי לבער פתיתין. פי' אדם
שאכל גבינה ורוצה לאכול בשר צריך להעביר
מעל השולחן כל הלחם שהיה עם הגבינה
ולהביא לחם אחר לאכול עם הבשר עכ"ל ב):

יב **וכתב** הרמב"ם והסמ"ג וטמ"ק אסור
להעלות גבינה על השלחן שאכל
עליו בשר עוף כדברי ב"ה שמא יאכלנו יחד.
אבל השלחן שמסדר עליו את התבשיל נותן
זו בצד זו עכ"ל. והיינו משום דמאחר דהוי
לפי שעה לא חיישינן בהו שמא יתערבו יחד:

יג **וכתב** עוד בסמ"ק וכן פירש"י שני בני
אדם המכירים זה את זה הוי כעין
תפיסה אחת ואסור לאכול יחד בשלחן אחד
אחד גבינה ואחד בשר אם לא שישימו היכר
ביניהם שמא ישכחו ויאכלו. וכן מוכח
בעבודה זרה פרק ר"י גבי אבני מרקוליס
שתפיסה הוי כשאין דבר גבוה מפסיק. וכ'
הרמב"ם פרק ט' דא"מ אפי' בשר חיה או
עוף צריך שיהא ההיכר שביניהם דבר שאין
אוכלין ממנו וקצת גבוה
קנקן. וכתב בא"ז ר"פ גיה
בפני זה ומפה נ
יד **וכן** לא ישתו מכוס
היכר בפניהם דשו
עם זה. וכן כתב בצהרי"ם
על מפה אחת אפילו חדש
אחד עכ"ל. ונכון ליזהר
על שתי שולחנות אם לא
כל שתייה ושתייה משום ז
קצת שמנונית של המאכ
ונדבק אז בכלי ובולע כל
שני אכסנאים הבאים משני
זה את זה מתיר רשב"ג ל
אוזד זה בצד זה אחד נ
בלתי דבר היכר מפסיק ב
לבו של זה גם בזה כדי ל
לשתות בכוס אחד ודאי
יתחבר זה לזה ויבאו גם
מטעם שמנונית שדבוק בכל
טו **וכתב** בספר מצות קטן
מותר לכהן לא
השלחן:
טז **בפרק** כל הבשר אר
להניח כד של כ
מלח אבל כד של כותח א
מותר להניח לכתחילה.
פתוחים. ומפרש הרמב"ם
הטעם דהמלח שואב טע
שמבשל הבשר שנתנו בו
החומץ אינו שואב טעם הכו
אם עבר והניח אצלו ודאי
בשר לכתחי'. ומיהו אם שכ
מותר בדיעבד דלא גרע
דתנור א) אבל התו' והסמ"ג

הגהות

ב) הדבר נרור שאסור לאכול גבינה על מפה שאכלו
עליה בשר וכן מיפכא לפי שאין לך כל מפה ומפה
עם הגבינה אסור לחמוך בסמין ש
בתשובת רשב"א סי' ע"ו:

12

עין משפט נר מצוה

כא א מי' פ"ו מהל' מרוחה אלה טו טומ"ט ל"מ מי' קפ"ד סעיף ג ופ"ה:

כב ב מיי' שם טומ"ט ל"מ מי' קס סעיף ו:

בג ג מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' ט מהי לאסון קמא טומ"ט ל"מ מי' קנב סעיף ג ו"ד מי' קפ סעיף ג:

כד ד מיי' פ"ו מהל' מרוחה הל' יח ופ"ה מהל' מתנות עניים פ"ו טומ"ט ל"מ מי' קפ"ד סעיף ב:

כה ה טומ"ט ל"מ מי' קס סעיף ד:

לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל. אומר רבינו שמואל דמיירי בשניהם של בשר או שניהם של נבילה אבל בין תבשיל של בשר לנבילה שלפניו תובה אבל לנבילה של אחריו לא קאמר דאפילו בנטילה ידיים אסור לאכול עד שעורה אחרת דאלמא לעיל אבל בשר אסור לאכול נבילה, ואין נראה לר"ת דבין תבשיל לנבילה משמע תבשיל אחלה דאלמא לעיל אמה יפה בין בשר לנבילה ולא כלום ופריך והא אמר רב חסדא אבל בשר אסור לאכול נבילה אלא אמה יפה בין נבילה לבשר כו' ועוד בין תבשיל לתבשיל בשניהם של בשר או של נבילה אמה יש לו ליטול כלל ומפרש ר"ת דבין תבשיל לתבשיל היינו בין תבשיל דבשר לתבשיל של נבילה דאיון דאין הבשר והנבילה בענין וליכא אלא טעם לא המתירו שיהא חובה ליטול ידיו בינתיים ואינו אלא רשות, אבל בין תבשיל דבשר לנבילה שהנבילה בענין חובה ויתכן פירוש זה אף לדברי האוסרין לאכול נבילה אחר בשר בחותה שעורה אפי' בנטילה וקינוח:

חזנהו

סולדת בהן אבל היד סולדת בהן אין נוטלין בהן ואיבא דמתני לה אסיפא *אחרונים אין נוטלין אלא בצונן אבל בחמין לא אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי ינאי לא שנו אלא שהיד סולדת בהן אבל אין היד סולדת בהן נוטלין [3]מכלל דראשונים אף על פי שהיד סולדת בהן מותר אמצעיים רשות אמר רב נחמן [4]לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל אבל בין תבשיל לנבילה חיבה *אמר רב יהודה בריה *דרבי חייא מפני מה אמרו מים אחרונים חיבה שמלח סדומית יש שמסמא את העינים אמר אביי ומשתכח כי קורטא בבורא אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי כל מלחא מאי אמר ליה לא מבעיא אמר אביי מריש הוה אמינא האי דלא משו מיא בתראי על ארעא משום זוהמא אמר לי *מר [5]משום דשריא רוח רעה עלייהו ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דלא שקיל מידי מפתורא כי נקיט אינש כסא למשתי שמא יארע דבר קלקלה בסעודה אמר לי מר משום דקשי לרוח צרדא ולא אמרן אלא דשקיל ולא מהדר אבל משקל ואהדורי ליה לן בה ולא אמרן אלא חוץ לארבע אמות אבל תוך ארבע אמות ליה לן בה ולא אמרן אלא מידי דצריך לסעודתא אבל מידי דלא צריך לסעודתא ליה לן בה מר בר רב אשי קפיד אפילו אאסיתא ובוכנא דתבלי מידי דצריבי לסעודתא ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דבנשי *נשוורא משום מנקירותא אמר לי מר [6]משום דקשי לעניותא דהוא גברא דהוה מהדר עליה שרא דעניותא ולא הוה יכיל ליה דקא זהיר אנשוורא טובא יומא חד כרך *ליפתא איבלי אמר השתא ודאי נפל בידאי בתר דאכיל אייתי מרא עקרינהו ליבלי שדינהו לנהרא שמעיה דקאמר ווי דאפקיה ההוא גברא מביתיה ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דלא שתי אופיא משום מאיסותא אמר לי מר משום דקשי לכרסם מישתיה קשה לכרסם מינפח ביה קשיא לרישא מרחייה קשיא לעניותא מאי תקנתיה לשקעיה שקועי לכרסם דחמרא שיכרא דשיכרא מיא דמיא ליה ליה תקנתא והיינו דאמרי אינשי *בתר עניא אזלא עניותא ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דלא אכלי ירקא מבישא דאסר גינאה משום דמיחזי כרעבתנותא אמר לי מר משום דקשי לכשפים *רב חסדא ורבה בר רב הונא הוו קאזלי בארבא אמרה להו ההיא מטרוניתא אותבן בהדייכו לא אותבוה אמרה מלתא אסרתה לארבא אמרו אינהו מילתא שריוה אמרה להו מאי איעביד לכו דלא מקנח לכו בחספא ולא קטיל לכו כינה אמנייכו ולא אכיל לכו ירקא מבישא דאסר גינאה ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דלא אכלי ירקא דנפל אתבא משום מאיסותא אמר לי מר משום דקשה לריח הפה ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דלא יתבי תותי מרזיבא משום שופכים אמר לי מר משום דשכיחי מזיקין הנהו שקולאי דהוו דרו חביתא דחמרא בעו לאיתפוחי אותבוה תותי מרזיבא פקעה אתו לקמיה דמר בר רב אשי אפיק שיפורי שמתיה אתא לקמיה אמר ליה אמאי העביד הכי אמר ליה היכי אעביד כי אותביה באונאי אמר ליה את בדוכתא דשכיחי רבים מאי בעית את הוא דשנית זיל שלים אמר ליה השתא נמי ליקבע לי מר זימנא ואפרע קבע ליה זימנא כי מטא זימנא איעכב כי אתא אמר ליה אמאי לא אתית בזמנך אמר ליה *כל מילי דצייר ותתים וכייל ומני ליה לן רשותא למשקל מיניה עד דמשכחינן מידי דהפקרא ואמר אביי מריש הוה אמינא האי דשדי מיא מפומא דחצבא משום ציבתא אמר לי מר משום דאיכא מים הרעים ההוא בר שידא דהוה בי רב פפא אזל לאתויי מיא מנהרא איעכב כי אתא אמרו ליה אמאי איעכבת אמר להו עד דחלפי מים הרעים אדהכי

חזנהו

המים: מים רעים. פעמים שמתה מהן אד וזו חקנתן: דהוה בי רב פפא. שהיה משמשו: עד דחלפי מים הרעים. שמתו המזיקין מהן:

[עי' תוס' תענית מ: ד"ה אלא]

[נדרים מ.]

[ע"ל חרנוס וכלו בשמרא]

עיזוכין יח: ע"ש

[ע"ל דרב חייא]

[היינו דנכ בר נחמני עיין רש"י שנת כב.]

[פסחים קיא:]

[ע"ל ריפתא כ"ל בע"י]

[נ"ק יב. וש"נ]

שבת פא.

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מיבלי פל עשבים. וכן ניעין דף סה ע"ב מילתא דימא ויכלא:

רבינו גרשום

סולדת בהן. כלומר אלא שאין היד נכוית בהן אבל היד נכוית בהן אמר: כי קורטא בבורא. כלומר הקרטין של מלח בשלשים מאין: שמא יארע דבר קלקלה בשעוריה. כלומר שמא יקפיד בשעה דנקים כסא בידיה או מאכל או משקה וישפכו: יארע קלקלה בשעורה: דקשי לרוח צרדא. שנופל מאותו חולי: ולא אמרן אלא חוץ לד' אמות. כלומר הא דאמרן דלא לישקל אינש מידי מפתורא כי נקים אינש כסא ויתיב אחכא: חוץ לד' אמות. כלומר שרוצה ליטל

רוץ לד' אמות מן השלחן ואי עביד קשה לרוח צרדא למאן דנקים כסא בידיה: האי דבנשי נישוורא. כלומר האי דמיכנשי פירורין מתחת השלחן: משום מנקרותא. כלומר שרוצה לנקר ביתו: א"ל מר. זהו רבה: הוה קא אכיל נהמא (איכלא) [איבלי]. כלומר ביני עשבים: אפקה להתיה נברא מביתיה. כ"ל לרבינו: דשריא. אקשיא בלע"ז: לכרסם. קרדן בלע"ז: מנפחיה קשי לרישא. כלומר לרעלי של ראש: מרחיה קשי לעניותא. כלומר מרחיה בידו קשי לעניותא: שיכרא מפנר ליה. כלומר לישתי שיכרא אחריו ורפא: דשיכרא מים. כלומר מאן דשתי אשיא משיכרא לישתי מיא בהדיה רפא: דמים לית ליה תקנתא: [בתר עניא]. דעני אורחיה למישתי מיא: כבישא ראבר נינאה. כלומר באותו קישור שקשר בעל הגינה לפכור: אמרה מלתא אסרה לארבא. כלומר אמרה מלתא אסרה לארבא. כלומר אמרו מיא מפומא דחצבא. ציבתא: מקום שופכין. כלומר משופך הצינור מים עליו: הנהו שקולאי. בני אדם שנשאין משואות: בעו לאיתפוחי תותי מרזבא. כלומר אתה עשית שינוי דבשפכים רבים הוקשה: האי דשדי מיא מפומא דחצבא. כלומר כשאדם רוצה לשתות ושופך הצינור מעט מים תחלה קודם שישתה: כשום ציבוראתא. כלומר כשראיתי ששופכין מים בתחלה אסרתי משום ציבי דאית ביה בסיא מים הרעים. כלומר דשדי עלייהו רוח רעה: מים

כיון דגברא מעיקרא הוה סוי ואידמי הואיל ואידמי אידמי וכן כתב הרשב"א לשם בשם הגאונים אבל הרא"ש שדי מיה גרגא דלא דמי עיין שם ומביאו ב"י ומסקנת ב"י להקל בברכות דרבנן וכר"מ וכן פסק בשלחן ערוך (ס"פ) אבל בהגהת שלחן ערוך פסק כהרא"ש ודעימיה דמברך עליהם ושכן נראה עיקר ☜ אבל לפי עניות דעתי נראה עיקר כמו שנראה מדברי הראב"ד דבשדעתו לאכול יותר אם כן לא גמר סעודתו הילכך טלען למשקין ויברך עליהן ברכה ראשונה אבל אם אין דעתו לאכול יותר הוה ליה גמר וטלען למשקין ואינו מברך דדמי להך דמי שאכל ושתה ולא מיבך דכיון דגמר לא יברך למפרע וכמו שכתב רמ"ו בסימן קס"ז (קמה.) וכך מבואר בהשגת הראב"ד פ"ח (הי"ב) ומביאו ב"י: **עוד כתב** שם הראב"ד אפילו גמר לאכול אם יש לפניו משקין יותר שאינו טלע מה שבפיו אלא פולט ומה מסרון יש במלא פיו משקין אם יאבדו ולא יהנה מהם בלא ברכה אבל בשאין לו יותר והוא דמוק לאותם שבפיו דטלען ואינו לבלען ולא יאבדו ותאבד גם כן הברכה שהרי גמר שאם יפלוט אותם גם כן תאבד שאין לו יותר עכ"ל והא דכתב דפולטן הכי איתא בירושלמי הביאו הרשב"א סוף פרק שלשה שאכלו וכתב בשם הראב"ד דהא דקאמר פולטן היינו בשיש לו זולתן דהשתא פולטן ומברך על האחרים ושותה אבל בשאין לו אלא הם כתב דטלען ומברך עליהם עיין שם וכן כתב הרא"ש שכך פירש הראב"ד וזה סותר למה שכתב בהשגות בשאין לו אלא הם והוא דמוק לאותם שבפיו דטלען ואינו מברך עליהם. ולענין הלכה ☜ נקטינן כאם גמר סעודתו דאם יש לו זולתן פולטן ומברך על האחרים ושותה ובשאין לו אלא הם פולטן ולא יהנה מהם ותאבד הברכה ואם הוא דמוק לאותם שבפיו טלען ואינו מברך דספק ברכה להקל ודוק. עוד כתב בשם הרשב"א דהראב"ד פסק כרמ"א דאפילו גמר לאכול מברך וזה גם כן סותר למה שכתב הראב"ד בהשגות דבגמר לאכול אינו מברך ונקטינן כמו שכתב בהשגות דכך היא דעת כל הגאונים כמסקנת התלמוד דקאמר ולא היא ואפשר דלא היה כתוב בגירסת הראב"ד האי ולא היא ולכך חזר בו בהשגות וכן פסק רמ"ו בסימן קס"ז כמסקנת התלמוד ולא היא וכו':

קעג א מים אמצעיים רשות וכו'. (ס"פ) [ריש פרק] כל הכשר:

אפילו יכול לברך על ידי הדחק ולא משמע הכי דמשמע טלען ופולטן ומסלקן הכל בעין אחד שיברך עליהם ובמידי דלא ממאים הגריכו רבנן לפלוט ולברך ובמידי דממאים התירו לו לסלקו לצד אחד ולברך ובמשקין שאי אפשר בסילוק לצד אחד התירו לו לבלוע ולברך ולא דמי לאכל ושכח ולא מיבך עד שגמר סעודתו שאינו מברך (נא.) דשאני הכא שנזכר שלא מיבך בעוד המשקין בפיו ודומה קצת עובר לעשייתו מה שנזכר קודם לבליעה אלא שלא היה יכול לברך וכן פירש הראב"ד ז"ל: **והרמב"ם** כתב בפ"ם מהלכות ברכות (הי"ב) משקין טלען ומברך עליהם בסוף ואפשר לפרש דבריו שהוא סובר שאינו מברך עליהם ברכה ראשונה וכדברי רמ"ו מבגמל ולפיכך כתב שמברך עליהם בסוף כלומר שמברך עליהם ברכה אחרונה בלבד אבל יותר נראה לומר דמברך ברכה ראשונה בסוף קאמר דאם לא כן הכי הוה ליה למימר ואינו מברך אלא ברכה אחרונה בלבד ועוד דאי ברכה אחרונה קאמר מאי קמ"ל פשיטא וכן נראה לראיה מדברי הראב"ד שכתב עליו ומברך עליהם בסוף והוא שדעתו לאכול יותר דאם לא כן הוי ליה גמר ע"כ ומשמע שהוא מפרש שהרמב"ם סובר שמברך ברכה ראשונה בסוף כדברי הרא"ש והוא סובר שאם אין דעתו לאכול יותר הוי ליה גמר והא קיימא לן דכל שגמר אינו מחר ומברך למפרע: **והרשב"א** כתב בסוף פרק שלשה שאכלו (שם ד"ה והתיא) שדעת הראב"ד שמי שגמר סעודתו ולא מיבך מחר ומברך למפרע והא דקתני הכא טלען ומברך עליהם כשאין לו אלא הם ואם יש לו זולתם פולטן ומברך על האחרים ושותה והיא דאיא מדגרסינן בירושלמי (ברכות פ"ו ה"ב) הרי שנתן לתוך פיו ושכח ולא מיבך אם היו משקין פולטן וכתב דמסתברא דהא דקאמר פולטן יש לו זולתן ע"כ וכן כתוב בספר אהל מועד (דרך ג נתיב יב) ומבואר הוא שאין זה מכוון עם כוונתו בהשגות כלל: **ולענין הלכה** כיון שדברי רמ"ו מבגמל מפורשים ודברי הרמב"ם אפשר להפרש כן מסתמא אמרינן דבשיטתיה אמרה ונקטינן כוותייהו דרבנים מובהקים הינהו ומקילים בברכות דרבנן (א):

קעג פרטי דמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן

(ג) מים אמצעיים באיזה דברים דינם כמים ראשונים ובאיזה דברים דינם כמים אחרונים: מי שאכל בשר ושתה קצת ואח"כ מצא בשר בין שניו: שלא לאכול בשר אחר גבינה בסעודה אחת: משפט קינוח הפה בין גבינה לבשר ואם צריך הדחת הפה:

(ג) **ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שמברך עליהם אחר כך: ב שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה אם הוא דבר שאינו נמאס אם יפלטנו יפלטנו ויברך עליו ואם הוא דבר שנמאס מסלקו לצד אחד ומברך:**

סימן קעג

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] בין תבשיל של בשר לתבשיל של גבינה ליטול ידיו רשות: [ב] צריך ליטול בין בשר לדגים. האוכל בשר ורוצה לאכול גבינה או בהפך כמה צריך לשהות ביניהם: שנים האוכלים על שולחן אחד זה בשר וזה גבינה אימתי צריכים היכר:

א (ג) **מים אמצעיים רשות אמר רב נחמן לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל** [א] **אבל בין תבשיל**

א מים אמצעיים רשות אמר רב נחמן לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל וכו'. בפרק כל הבשר (חולין קה:) וכתב המוספות (ד"ה לא שנו) והרא"ש (פי' ז) שיש מפרשים בין תבשיל לתבשיל שייהם של בשר או שייהם של גבינה אבל בין תבשיל של בשר לגבינה שלפניו חוכה אבל בין תבשיל של בשר לגבינה שלאחריו לא קאמר דאפילו בנטילה אסור עד סעודה אחרת (א*) ורבינו פס ז"ל היה אומר דבין תבשיל לגבינה משמע תבשיל אחלה ועוד בין תבשיל לתבשיל ששייהם של בשר או שייהם של גבינה למה לו ליטול ידיו כלל לכן

דרכי משה

קעב (א) ואין דברים אלו נראין דהרי הרשב"א כתב בשם הראב"ד כדברי הרא"ש כמו שכתב ביח יוסף ואם כן נקטינן כדברי הרא"ש מאחר שגם דברי הרמב"ם נראין יותר לפרש כדברי הרא"ש מכדברי רבנו חננאל:

קעג (א*) ועיין ביורה דעה סימן פ"ט כתבתי כיצד נוהגים בזה:

פרישה

(ג) **ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב שמברך עליהן אחר כך.** אין להקשות מאי שנא מהא דכתב רמ"ו לעיל סוף סימן קס"ז דאם שכח ואכל בלא ברכת המוציא ולא נזכר עד שגמר הסעודה דאינו מברך א) דיש לומר דשאני הכא דמכר בעוד המשקין בתוך פיו והיה מפריע לברך אלא שאינו יכול מה שאין כן לעיל דכל זמן השכחה ליתא עליו חורת חיוב וכשנזכר כבר גמר סעודתו וק"ל:

קעג (ג) **מים אמצעיים רשות** וכו' **אבל בין תבשיל לגבינה חובה.** ואפילו הכי אין מברכין עליו ועיין בדרישה:

דרישה

קעג (א) **אבל בין תבשיל לגבינה חובה.** כבר כתבתי בפרישה דאין מברכין עליהן. וזה לשון התוספות בפרק כל הבשר (חולין קה. ד"ה מים) וא"ת

הגהות והערות

קעב א) כן תירץ הרא"ש והובא בב"י (מאמר מרדכי אות ב):

פירש דמן מבשיל לתבשיל היינו מן מבשיל של בשר לתבשיל של גבינה דכיון שאין הבשר [והגבינה] בעין וליכא אלא טעם לא המתירו שיהא חובה ליטול בנתיים אבל מן מבשיל של בשר לגבינה שהגבינה בעין חובה ואמרן פירוש זה אפילו לדברי האוסרים גבינה אחר בשר [באותה סעודה אפילו] בנטילה וקינוח ע"כ. ורבינו תפס עיקר כפירוש רבינו מס ולפי זה מותר לאכול גבינה אחר מבשיל של בשר על ידי נטילה בנתיים והכא לאכול בשר אחר מבשיל של גבינה [אינו] צריך ליטול ידיו וכן כתב הוא ז"ל בטור יורה דעה סימן פ"ט: **והגהות** מיימוניות בפרק ט' מהלכות מאכלות אסורות (הכ"ו אות א) כתבו פירוש רבינו מס בשם ס"ה (סמ"ג עשין מ קיב:) ומיהו כתבו בשם סמ"ק (סי' ריג הגה ד) דצריך עיון גרוטב של בשר דבשים בו בשר מושך המים בפה ע"כ כלומר דדילמא הא דשרי לאכול גבינה אחר מבשיל של בשר דוקא בכגון מינים מטוגנים בשומן שאינם מושכים המים בפה כל כך אבל רוטב של בשר לא. והר"ר יונה כתב בפרק אלו דברים (דף מ: ד"ה לא שנו) דאחר מרק של בשר ודאי מותר לאכול גבינה בקינוח והדחה שלא הצריכו שהייה אלא כשאוכל בשר מפני הבשר שבין השינים אבל במרק דליכא להאי חששא ודאי מותר. ורבינו ירוחם (נת"ו אות כה קלא:) כתב ראיתי לרבותי נוהגים כן דוקא מרק בשר שהוא צלול אבל עב כגון עם ירקות וכיוצא בו אסור לאכול אחריו גבינה עד סעודה אחרת שמא יש במרק בשר ואינו נראה וכן ראוי להורות וכן מוכח מתוך (התוספתא) [התוספות] עכ"ל: **והמרדכי** (פולין סי' מרפז) כתב ראיתי מורי שאחר לאכול גבינה אחר מינים מטוגנים בשומן משום גזרה אטו בשר בחלב ע"כ. וכן נהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר מבשיל של בשר כלל ואין לפרוך גדר. מיהו אם אין בשר בתבשיל אע"פ שנתבשל בקדרה שמבשלין בה בשר לא נהגו להחמיר ומותר לאכול אחריו גבינה. ואם מותר לאכלו עם גבינה כתבו רבינו בספר יורה דעה סימן נ"ה:

ומ"ש פירוש בין תבשיל לתבשיל וכו'. נראה דהיינו שנתבשל בשר עמו ובסמ"ק סימן רי"ג (הגהות הר"ף אות ט) כתב כגון מינים מטוגנים בשומן או שלקות בשומן והשני של גבינה נמי שנתבשל גבינה עמו או שלקות בחמאה. אבל אם אין בתבשיל לא בשר ולא שומן אלא שנתבשל בקדרה של בשר ובקדרה חולבת אם היתה הקדרה נקי[ה] מותר לאכול התבשיל אפילו עם גבינה דהוי ליה נ"ט בר נ"ט דקיימא לן כדשמואל (פולין קי"א:) דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח ואפילו הקדרה לא הודחה יפה דהוי קלא ממשו של בשר דאף על גב דבטל הוא במיעוטו אפילו הכי אסור לאכול אותו מבשיל בכותח דלא המירו אלא נ"ט בר נ"ט ולא היכא דאיכא ממשו מכל מקום לאחריו שרי כך העליתי ביורה דעה

לגבינה חובה. פירוש בין תבשיל לתבשיל

(ג) אפילו היה הראשון של בשר והשני של גבינה אין צריך ליטול כיון שאין הבשר בעין ואין בו אלא טעם וגם השני אין בו אלא טעם גבינה אבל אם אכל אחר התבשיל של בשר הגבינה בעין חובה הוא ליטול:

ב ואדוני אבי הרא"ש ז"ל היה רגיל ליטול ידיו בין בשר לדגים (א)

סוף סימן פ"ט (פ"ד ד"ה מ"ח) עיין שם ועיין במ"ש ס"י כאן:

ב **ואדוני אבי הרא"ש היה רגיל ליטול ידיו בין בשר לדגים** וכו'. נראה דמשמע ליה לרבינו מדברי רבינו מס דמדכתב ועוד בין מבשיל לתבשיל ששייכים של בשר או שייכים של גבינה למה לו ליטול ידיו כלל דמאי קושיא ודילמא בשייכים של בשר כשאחד בשר בהמה והשני בשר דגים קאמר דיש לו ליטול מחשש דדבר אחר בעל כרחך דסברא ליה לרבינו מס דליכא חששא דסכנתא אלא בדגים שנלו עם בשר בתנור אחד אבל כשאוכלן זה אחר זה ליכא חששא דסכנתא ולפיכך כתב רבינו דאדוני אבי הרא"ש היה מושש גם בזה והיה רגיל ליטול ידיו בין בשר לדגים דחמירא סכנתא מאיסורא והכי נהוג עלמא כהרא"ש:

ב ומ"ש רבינו ואדוני אבי ז"ל היה רגיל ליטול ידיו בין בשר לדגים דחמירא סכנתא מאיסורא. הכל בו (סי' כג טז.) כתב שגם הר"ש נ"ע היה נוהג כן מזה הטעם ולא פירש מהיכן למד הר"ש כן וראה שלמדו כן מדגרסינן בפרק כילד צולין (פסחים עו:) ההיא מיניתא דאיטורא בהדי מיגרא אחרא רבא מפרזקיא למיכלה בכותחא מר בר רב אסי אמר אפילו במילחא נמי אסורה משום דקשה לריחא ולדבר אחר. ופירש רש"י דאיטורא בהדי בשרא. בתנור אחד: לדבר אחר. לרעא:

ג **כתוב** בספר ארחות חיים (הל' נט"י אות לא) בשם הראב"ד כל הדברים הנוהגים באחרונים נוהגים באמצעיים שבין גבינה לתבשיל בין להקל בין להחמיר מן משפשוף בגופו או בכותל או בהיסח דעת שפוסלים באמצעיים ואינם פוסלים באחרונים מפני שעדיין רולה לאכול וידיו צריכות שימור ומן מנינות הידים שלף האמצעיים צריכים ניגוב כראשונים ומן משאר משקין שאינם כשרים לאמצעיים מפני שהם שמנים וגמים ואינם מנקים את השומן ואת המאכל א): **וכתב** עוד שם ושרון אלו לאלו לענין ברכה שהרי חובה הן ולא יהו אלא מצוה הרי טעונין ברכה שאינו רשאי לאכול עד שיטול כדין מים ראשונים ומברך על רחיצת הידים כדין מים אחרונים עכ"ל (ב) והעולם לא נהגו לברך לא על מים אחרונים ולא על מים אמצעיים ובסוף סימן זה (ד"ה כתב הטוב') אכתוב למה אין מברכין על האמצעיים. ח"ל הרשב"א בתורת הבית (קצר כ"ו ש"ה עג.) מים אמצעיים ניטלין בין בכלי בין שלא בכלי ודינם כדין מים אחרונים לכל דבר ויתרים עליהם שצריכים ניגוב כמים ראשונים:

דרכי משה

(א) עיין ביורה דעה סימן קט"ז (אות ד) כיצד נוהגין: (ב) [וכן] כתב הר"ן (חולין לז: סוד"ה מפני) בשם הראב"ד דצריך לברך על מים אמצעיים על רחיצת ידים וכתב עוד דיש אומרים שאין לברך עליהן כלל דאינן באין אלא להמנע מן העבירה עכ"ל וכן הוא בהגהות מיימוניות פ"ו דברכות (אות ג):

פרישה

(ג) **אפילו היה הראשון של בשר** וכו'. זה לשון ב"י זו דעת ר"פ אבל המוספות והרא"ש כתבו דדוקא בין מבשיל לתבשיל ששייכים של בשר או של גבינה הוא דשום אבל בין מבשיל של גבינה לתבשיל של בשר שאחריו חובה ליטול ידיו אבל אם אכל מבשיל של בשר תחלה ואחר כך מבשיל של גבינה אסור עד סעודה אחרת ופירוש סעודה אחרת כתבו התוספות דף ק"ה (ד"ה לסעודתא) אחא דקאמרי בגמרא בהאי סעודתא לא אכילנא בסעודה אחריתא אכילנא לא בסעודה שרגילין לעשות אחת בשחרית ואחת בערבית אלא אפילו לאלתר אם פילק השלחן וברך מותר מורי ורבי בהגהותיו (מדושי מהרש"ל לעור): **ומ"ש רבינו אבל אם אכל אחר תבשיל של בשר גבינה בעין חובה הוא ליטול.** ה"ה שאם גם לאכול בשר אחר מבשיל של גבינה צריך גם כן ליטול את ידיו והכי כתב רבינו בטור יו"ד סימן פ"ט להדיא ושם האריך יותר בדברים אלו ששם הוא מקומם וכאן המילו דרך אגב משום דיני הנטילה:

דרישה

מים אמצעיים כגון בין גבינה לבשר שהם צורך מצוה יהיו טעונין ברכה וי"ל דאין זה כי אם הכשר אכילה כמו ניקור חלב ומליחת בשר. והרשב"א בתורת הבית (כ"ו ש"ה עג.) כתב טעם אחר לפי שאין זה מצוה קבועה שאילו אוכל ביום אוכל אפילו בלא רחיצה כשרואה שאין ידיו מלוכלכות בגבינה:

הגהות והערות

קעג א) **עיין** ש"ך יו"ד סי' פ"ט ס"ק י שפסק כדבריו. ועיין מנחת יעקב על תורת חטאת כלל ע"ו אות טו שיישבו מקושית המהרש"ל:

נראה דעת הר"ן מי נמי יש להתמיר בחיה טפי מבעוף משום דאינו נדבק בידים ובשינים ובמגיסים כמו בחיה וכ"כ המוספות והרא"ש על שם רבינו חס: ד **במה דברים אמורים כשאוכל הבשר והגבינה בעצמם אבל אם אוכל תבשיל של בשר** וכו'. נראה דתבשיל של בשר היינו שנתבשל בשר עמו דאי בקדרה של בשר הוה ליה נ"ט בר נ"ט ואפילו בחלב שרי לאכלו ולא איצטריך לאשמועינן דשרי לאחריו ותו למה הצריכוהו ליטול ידיו ולריב"ן (תוס' חולין קיא: ד"ה הלכתא) דקמפרש עלו אין נתבשלו לא אפשר לומר דהכא מיירי בקדרה של בשר ואסור לאכול חלב עמו אלא דוקא לאחריו הוא דשרי אבל לכל שאר גאונים דאפילו נתבשלו נמי שרי עם החלב כדלקמן בסימן נ"ה הכא ודאי מיירי בתבשיל שנתבשל בשר עמו וכ"כ בסמ"ק סימן רי"ג (בהגהות אות ט) דבאוכל תבשיל של בשר כגון מיני מיגס מטוגנים בשומן או שלקות בשומן מותר לאכול גבינה אח"כ ע"י קינוח והדחה אפילו אח"ל דע"י דוחקא דסכינא פנו קצת מן הסכין ונגלע בלחם ומזר ונגלע בגבינה הוי נ"ט בר נ"ט להיתרא אבל לאחוץ בה גבינה ע"י קינוח ודאי אסור אלא אם אוכל בשר בהמה וחיה אחר גבינה אבל אם אוכל אחריה בשר עוף אין צריך לא קינוח ולא הדחה [ז] ולא נטילה [כ] ורבינו חם כתב בשם הלכות גדולות שמותר לאכול בשר אחר גבינה מיד בלא קינוח והדחה (ד) וגם גבינה אחר בשר מותר מיד אלא שצריך קינוח והדחה. (ו) ואדוני אבי הרא"ש ז"ל כתב ונהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר בשר אפילו אחר בשר עוף ואין לשנות המנהג: ג במה דברים אמורים כשאוכל הבשר והגבינה בעצמם (ו) אבל אם אוכל תבשיל של בשר מותר לאכול אחריו מיד תבשיל של גבינה ואפילו הנטילה ביניהם אינה אלא רשות (ז) (ז) אבל אם בא לאכול הגבינה בעצמה אסר לאכול אלא אחריו ומומרא יתירא היא דלאחריו פשיטא דשרי דכבר נתבטל במיעוטו כדפירשתי וכך מצאתי בשם גדול אחד דכתב על הך תשובה דגאונים אנו לא שמענו מומרא זו ואין תופסים אותו עיקר עכ"ל. ונהגו העולם שלא לאכול גבינה לאחר תבשיל של בשר אף ע"י קינוח והדחה ואין לפרוץ גדר וכ"כ בית יוסף בחורח חיים סימן קע"ג ע"ס אבל אם אין בו בשר אלא שנתבשל בקדרה של בשר אע"פ שלא הותרה מיים מחלת סימן בחיה יפה אין להחמיר כדפירשתי: **כתב** בית יוסף רבינו שמשון היה מתיר בסכין של בשר להתוך בו לחם ולאכול עם גבינה משום דהוי נ"ט בר נ"ט אבל לחתוך בה גבינה ודאי אסור אם לא נעלה בקרקע עשר פעמים או שפשפה בחתן רך או בפחם ומיהו בלא קינוח אפילו לחם אסור מפני שמנונית שבליו עכ"ל ודאי ומיהו הכי פירושו דאע"פ דכדי לחתוך בה לחם לא צריך נעילה וכו' מכל מקום קינוח בעינן איקנח הסכין היטב בנגד להסיר שמנונית בעין שבליו דהשתא אפילו אח"ל דע"י דוחקא דסכינא פנו קצת מן הסכין ונגלע בלחם ומזר ונגלע בגבינה הוי נ"ט בר נ"ט להיתרא אבל לאחוץ בה גבינה ע"י קינוח ודאי אסור דלא הוי אלא חד נ"ט להיתרא ומיהו נראה ודאי דדוקא בשעת הדחק שאין לו סכין אחר כגון בא בדרך אבל בביתו אסור לחתוך לחם אפילו ע"י קינוח דשמא לא יקנחנו יפה יפה וזה דעת הרמב"ן והרשב"א שהביא ב"י בשמם דאסרו לחתוך לחם בסתם ולא כתבו דמותר ע"י קינוח אלא ודאי דאינהו מיירי כשהוא בביתו אבל הוראת רבינו שמשון מיירי בדרך דהוי שעת הדחק ולא פליגי הגדולים אהדדי אלא מר מודה למר ומר מודה למר והכי נקטינן:

דרכי משה

(ד) **במרדכי** ריש כל הבשר (שם) ובהר"ן שם (לז: ד"ה אמר) אבל בלילה שאינו רואה אם נדבק שום דבר בידיו צריך נטילת ידים וכ"ה בשערי דורא (סי' עו) וכן בהגהת אשיר"י (סי' ו) ובהגהות מיימוניות פ"ט דמאכלות אסורות (דפוס קושטא הכ"ו): (ו) **ובהגהות** מיימוניות פ"ט מהלכות מאכלות אסורות (דפוס קושטא הי"ב וכג) כתב בשם הסמ"ק דמרק של בשר יש לו דין בשר עצמו והר"ר יונה כתב פרק אלו דברים (ברכות מ: ד"ה לא שנו) שיש לו דין תבשיל של בשר וכתב בית יוסף באורח חיים סימן קע"ג (קנב: דיבור ראשון) בשם רבינו ירוחם (נט"ו אות כח קלז:) דכן נהגו רבותיו במרק כדין תבשיל של בשר הואיל ודבר הצלול הוא אבל עב כגון עם ירקות יש לו דין בשר וכן בתשובות הרשב"א (ח"א) סימן ש"ז אוסר שומן בשר כבשר עצמו וכן במרדכי ריש פרק כל הבשר (שם) ראיתי מורי שאוסר לאכול גבינה אחר ביצים מטוגנין בשומן משום גזירת בשר בחלב עכ"ל ובהגהות שערי דורא (סי' עז ס"ק ג) כתב בשם המרדכי (סי' תרפז) דאוסר אפילו בשומן אווז אטו שאר שומן וכן כתב בארוך ח) בשם המרדכי וכתב שכן המנהג אמנם במרדכי שלנו אינו וגם שמעתי שרבים מקילין בשומן עוף אבל בשומן בהמה מחמירין כמו בשאר בשר אע"ג דבסמ"ק (בהגהות סי' ריג אות ט) הביאו הגהות מיימוניות פ"ט דמאכלות אסורות (דפוס קושטא הכ"ח ד"ה והוא) כתב דאפילו בשומן של בהמה שרי דהוה כתבשיל של בשר ואח"כ גבינה ולכן מותר ע"י קינוח והדחה וכן כתב בהגהות שערי דורא (סי' עו ס"ק כ) משם הסמ"ק וכתב באיסור והיתר הארוך (שם דין ב) ונהגו עכשיו להחמיר אפילו לא אכל בשר עצמו אלא אפילו תבשיל של בשר או שומן של בשר כבשר עצמו עכ"ל וכן כתב בית יוסף באורח חיים סימן קע"ג (שם) שנהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר תבשיל של בשר כלל ואין לפרוץ גדר מיהו אם אין בשר בתבשיל אע"פ שנתבשל בקדרה שמבשלין בו בשר לא נהגו להחמיר ומותר לאכול אחריו גבינה עכ"ל: (ז) **הטור** לטעמיה אזיל כמו שכתב באורח חיים סימן קע"ג אבל יש סוברין שבין תבשיל גבינה לתבשיל של בשר חובה ליטול ידיו כמו שכתבתי באורח חיים סימן קע"ג וכן כתב בשערים (שער כו) בשם אור זרוע (ח"א סי' חס) וכ"ה בהגהות שערי דורא (סי' ע"ז ס"ק ג ד"ה כתב א"ז) שאם אכל תבשיל של גבינה ורוצה לאכול תבשיל של בשר צריך נטילה אפילו ביום מפני שהתבשיל נדבק בידים יותר מגבינה עצמו וכן כתב בשערי דורא (שם) וכן נהגו ליטול ידים אחר כל תבשיל של חלב ואם יש להקל שלא להצריך נטילה זהו דוקא בגבינה עצמה שהיא קשה ויבשה ולא בשום מאכל חלב ולא בתבשיל ט) עכ"ל מהרא"י ז"ל ובהג"ה אחרת שם (ד"ה כתב בסמ"ק) דהוא הדין בין תבשיל של בשר

פרישה

(ו) **וא"א הרא"ש ז"ל כתב ונהגו העולם שלא לאכול גבינה אחר בשר.** משמע דוקא מכח מנהג אין לשנות אבל מכח דין לא הכריע והמקובלים מחמירין טובא לאסור בשר אחר גבינה כמו גבינה אחר בשר: (ז) **אבל אם בא לאכול הגבינה בעצמה אחר תבשיל של בשר כו'.** ואנו נוהגין לאסור הגבינה אפילו אחר מבשיל של בשר:

דרישה

דבאכל גבינה ואח"כ עוף מיירי דאילו אכל עוף תחלה אסור לאכול אחריו גבינה ולאפוקי מדברי הרמב"ן שכתבו הרשב"א והר"ן שסובר דאפילו עוף ואח"כ גבינה שרי ולאפוקי מהר"ן שכתב דהא דתנא אגרא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן הוא הדין לחיה וגבינה. לדידן דקיימא לן חיה ועוף אינן מן התורה וכ"כ הרא"ש והא דנקט אגרא עוף ולא נקט חיה משום דשכיח ספי אבל הרמב"ם סובר דחיה כבהמה וכמ"ש טעמו בפרישה (ורבינו חם פירש משום דבשר עוף אין נדבק בידים ובשנים ובחניכים כמו בשר חיה והביאו בית יוסף אחר דברי הרמב"ם. וצריכין לומר דרבינו חם פירש הגמרא כשאכל עוף תחלה יכול לאכול גבינה אחריו משום דאינו נדבק כו' אבל לדברי הרמב"ם לא שייך טעמא דרבינו חם כלל. עד כאן המגיה) ומתוך מ"ש יתיישב לך למה כתב רבינו דין זה בשם הרמב"ם ולא כתבו סתם כיון שהוא שנוי בגמרא משום דבגמרא אפשר לפרש דבגבינה אחר עוף נמי נאכל באפיקורן כמ"ש בשם הרמב"ן או דעוף דנקט לאו דוקא הוא הדין חיה כמ"ש לכך כתב סברת הרמב"ם דמפקא מתרווייהו: [כ] **ורבינו חם כתב כו' וגם גבינה אחר בשר מותר מיד כו'.** אבל התוספות פירשו לאחר שבירך ברכת המזון יכול לאכול גבינה ונראה דוקא אחר בשר אבל אחר שלקות וכיוצא בזה או ביצים מטוגנין בשומן דליכא בשר בין שינים סגי בקינוח והדחה ונטילת ידים עכ"ל אגודה פרק כל הבשר (חולין סי' קר) כתב אבי העזרי דאסור לאכול גבינה אחר ביצים מטוגנין בשומן גזירה אטו בשר. מורי ורבי (בביאורו לטור):

הגהות והערות

ז) **לפנינו** ברמב"ם לא כתוב הדחה: ח) **לפנינו** בארוך לא מובא בשם המרדכי: ט) **בד"מ** הארוך שבדפוס הנוסח ולאו דוקא תבשיל: